

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XVII. ÉVFOLYAM, 11. SZÁM

ÁRA: 80 FILLÉR

1975. JÚNIUS 5.

A TARTALOMBÓL:

A KSZI-ÉTA birodalmában

Egy szovjet diplomata visszaemlékezései

Itt fiatal maradhat az ember

Látókör

Játsszunk vállalatot!

Meleg helyzet, plusz gazdfőci

Fotó: Eszes

**Pedagógusnap
kitüntetések**

Pedagógusainkat ünneplünk pénteken, május 30-án az egyetem klubjában. A bensőséges ünnepséget dr. Kovács Géza szakszervezeti elnök nyitotta meg, majd dr. Gondi József oktatási rektorhelyettes köszöntötte beszédében egyetemünk oktatóit. A diákság nevében Payrits Márton ker. kari KISZ-titkár köszönte meg pedagógusainknak a hallgatók oktatásában, nevelésében vállalt lelkiismeretes munkáját.

Ezután Berend T. Iván az egyetem rektora kitüntetésekkel és jutalmakkal adta át oktatóinknak.

Az oktatás kiváló dolgozója lett: Molnár László, Palánkai Tibor, Radó László és Kollár Zoltán.

A szocialista kultúráért kitüntetésben részesült: Barabás Pálné, Szűcs Zoltánné (könyvtár).

Kiváló dolgozó lett: Varga György (Nyelvi Intézet).

Kitüntetésekhez szívből gratulálunk!

**UTOLSÓ
LAPSZÁMUNK**

Már hagyomány, hogy a félév utolsó számában, június közepén megjelenő lapunkkal egy időre elbúcsúzunk olvasóinktól, lapunk előfizetőitől.

A nyári szünet után, a tanév kezdetén, szeptember 11-én jelentkezünk ismét nyári élményekkel, őszi tennivalókkal.

A nyári vakáció idejére minden kedves olvasónak kellemes nyaralást és jó pihenést kíván a „KÖZGAZDÁSZ”!

Felvételi vizsgák

Köszöntjük az egyetemünkön felvételizőket. **A szóbeli felvételi vizsga július 1-7. között lesz. A társadalomtudomány, illetve pályakalmassági írásbeli vizsga június 28-án.**

Mint az előző évben, idén is háromszoros a túljelentkezés egyetemünkön. Alighogy befejeződik a vizsgaidőszak, a felvételizők népes csoportja foglalja el az egyetemet, hogy a felvételiztető bizottságok előtt bizonyítsák képességeiket, tudásukat a választott szakma elsajátítására.

Az 1975-76-os tanévre 1388 jelentkező közül kell kiválasztani 500 jövendő hallgatót.

Az esti, levelező tagozatra 1959-en jelentkeztek felvételi vizsgát tenni, ebből estire 1121-en, levelezőre 838-an.

Jelenleg folyamatban van a május 27-én egységes központilag megírt matematikai írásbeli dolgozatok javítása.

A szóbeli felvételi vizsga 3-5 tagú bizottság előtt történik. Összesen 34 bizottság felvételiztet az egyetemen. Ebből 13 a nappalira, 21 az estire jelentkezettek-nél végzi munkáját. A bizottság elnöke, minden esetben egyetemi tanár vagy docens, aki egyúttal az egyetemi pártbizottság képviselője is. Mellette két szaktanár, és a KISZ képviselője vesz részt a felvételiztetésben.

A felvételizők a felvételi, illetve az elutasításról július végén írásban kapnak értesítést.

A tanulmányi versenyről

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója és a XI. kongresszus tiszteletére — csatlakozva a KISZ KB felhívásához — a KISZ-vb tanulmányi versenyt hirdettük. Tárgyanként matematikából, politikai gazdaságtanból, valamint minden évfolyamra és szakra kiterjedően komplex kollektív és egyéni tanulmányi versenyt.

Tárgyankénti tanulmányi verseny

Célja lehetőséget adni a még TDK munkába bekapcsolódni nem tudó hallgatóknak az önálló munkára. Matematikából a versenyt az első félévben rendeztük. Egyfordulós lévén céljainak még nem tud kellő módon megfelelni. Ezért kérjük a matematika tanszék további segítségét, hogy adjon a rendszeresebb önálló munkára lehetőséget. A politikai gazdaságtan verseny várokozson felül sikerült. Az első évfolyamról 143, a II. évfolyamról 43 dolgozat érkezett be. Mennyiségét tekintve többszöröse az előző évinek, minőségileg — a tanszék értékelése szerint — jelentős a javulás. A díjazott dolgozatok színvonalban felvezik a versenyt a TDK-dolgozatokkal.

A szervezésben részt vett oktatóknak és alapszervezeteknek köszönjük munkájukat.

Komplex kollektív és egyéni tanulmányi verseny

A verseny rendezésével távlati célunk, hogy az alapszervezetek a tanulmányi munkát komplexen értelmezve ne csak a tananyag elsajátítását tűzzék ki célul, hanem törekedjenek a tananyagban túli ismeretszerzésre, illetve a már megszerzett tudás valamilyen közösség számára való továbbadására. (SG, MDA, KPVCs, stb.).

Az alapszervezetek 98 százaléka benevezett a versenybe. Az egyéni díjakat az alapszervezetek javaslata alapján ítélték oda a kari vezetőségek.

Díjazott alapszervezetek és hallgatók

I. évfolyam:

3., 20. és 16. csoport, valamint Költő Magdolna (3. csop.), Nagy Gyula (14. csop.), Marjai György (20. csop.), Sághy

Zoltán (7. csop.) és Rákosi Judit (16. csop.).

Általános kar:

III. évf. népgazdterv. elméleti; III. évf. tanár „B”, és IV. évf. tanár „A”, III. évf. népgazdterv. vállalati, valamint Bankó Sándor V. évf. tanár „A”, Bokros Lajos II. évf. népgazdterv 3., Majoros Pál V. évf. népgazdterv. vállalati, Montvai Zsuzsa III. évf. pénzügy. vállalati, Zádor Márta IV. évf. tanár „A”.

Kereskedelmi kar:

III. évf. kerpól., IV. évf. nemzetközi, IV. évf. belker. tervező, valamint Eszterházi Valéria III. évf. belker. marketing, Losoncz Miklós II. évf. külker, Nánássy Gizella III. évf. belker. tervező, Salgó István III. évf. kerpól.; Szegedi Éva II. évf. külker.

Ipar kar:

IV. évf. szervező 3. alapszerv., III. évf. szervező 2., II. évf. ipar 4., valamint Szabó György IV. évf. ipar, Béki Erzsébet IV. évf. ipar, Sztribik Imre II. ipar 4.

A díjazott alapszervezetek és hallgatók a pénzjutalom mellett szeptemberben a budapesti KISZ-bizottság emléklapjait is megkapják.

Értékelés

A verseny eredményeit a KISZ-vb értékelték. Az első évre kitűzött célt teljesítettük, a munka számbavétele nagy segítséget jelenthet az alapszervezetek tudatosabb, tovább fejlődésükhez. A következő évben is folytatni kívánjuk a versenyt, most már célul tűzve azt is, hogy az alapszervezetek tudatosan ennek szellemében tervezik tanulmányi munkájukat.

Az értékelés során felmerült problémák (az évközi értékelés hiánya, karonkénti 3 díj nem elég ösztönző a benevezettek nagy száma miatt), valamint a mozzalmi év tanaszatatai alapján a versenykiírás elsősorban formai elemeinek pl. nevezési feltételek változtatását tervezzük. Ezt a hagyományoknak megfelelően a nyári vezetőképző táborban megvitatjuk és ennek alapján módosítjuk a versenyfeltételeket.

Összefoglalóan: a verseny rendszerét, tartalmát alapvetően helyesnek, folytatásra érdemesnek tartjuk. Reméljük további javulásukkal tanulmányi munkánk színvonala javulni fog.

Ábrahám Ágota,
a KISZ-vb tanulmányi felelőse

Vizsgáznak az elsősök

Óriási hangzavar fogadott a matematika tanszék előtti folyosón. Az elsősök várták leírhatatlan izgalommal a valószínűség — vizsga eredményeit... Nem is mertem nagyon kérdezősködni, így halasztódott másnapra — a jegybeírás, reklamálás napjára három első évfolyamosal folytatott beszélgetésem.

— Hármast kaptam — mondja Daranco Károly —, nem vagyok megelégedve magammal... Népgazdaság tervező szakra szeretnék menni, és ez az eredmény nem kecseset nagy reményekre.

— Nehéz volt a vizsga? — Tulajdonképpen nem volt nehéz, kettőre még az is meg tudta írni, aki csak szorgalmas, de nem érti az anyagot... Az az egyéni pechem volt, hogy „elszúr-tam”.

— Nekem sem okozott túl nagy nehézséget — veszi át a szót Doktor Ferenc —, az orosz kollokvium már nagyobb erőpróba volt.

— Szerintem az időfelosztás aránytalansága igen sok hibázásra adott lehetőséget — egy órát adtak a tesztre, és ugyanennyit egy tizenöt soros fogalmazás megírására. Mondanom sem kell, hogy az utóbbi lényegesen kevesebb időt igényelt, mint a teszt.

— Ti, úgy tudom, kollégisták vagytok — rendszeresen együtt tanultok... A csoport többi tagjaival ilyenkor, vizsgaidőszakban hogyan tartjátok a kapcsolatot?

— Többnyire csak összefutunk itt-ott az egyetemen, a fő kapocs a „csoportfüzet”, ami a zsidongó falán függ; ide írja be mindenki a vizsgaeredményeket és így tájékoztatjuk egymást sok más eseményről is. Ez már az első félévben is gyakorlat volt az első évfolyamon.

Himmer Márta — mint mondja — nemcsak a matekjegyét jött beírni, még — ha lehet — módosítani is akarja.

— Matematikaigényes szakra jelentkezel?

— Nem, de olyan sokat tanultunk a vizsgára, hogy nem tudom elképzelni hogyan sikerült csak hármasra...

— Te is együtt tanultál a csoporttársaiddal?

— Igen, szerintem ez nem függ össze azzal, hogy valaki kollégista, vagy nem. Öten megbeszéltük, hogy együtt készülünk fel, így nyolc napig voltunk Kisoroszában, ez még nyaralásnak is felfogható...

— A csoportodban több ilyen tanulókör van?

— Pontosan nem tudom, de biztosan... Mindig tudunk egymásról, ehhez nagy segítséget nyújt a „csoportfüzet”...

A füzetek tényleg ott vannak a zsidongó falán, és a legtöbb már igencsak betelt...
Pálffy Judit

Választási nagygyűlés

Választási nagygyűlést rendez a Hazafias Népfront IX. kerületi Bizottsága június 6-án, délután 2 órakor az egyetem aulájában. A választási nagygyűlés előadója

LÁZAR GYÖRGY,

az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Minisztertanács elnöke.

Fiúk, lányok, figyelem!

Ebben az évben is az előző évekhez hasonlóan az egyetem KISZ érdekvédelmi bizottsága a nyári szünetre munkalehetőségeket keresett a nappali tagozatos hallgatóknak.

Ezek a munkalehetőségek egyrészt megfelelő keresetet biztosítanak, de ugyanakkor módot adnak szakmai tapasztalatok szerzésére is, valamint néhány munkahelyen pl. az Express Ifjúsági Utazási Irodánál idegen nyelv gyakorlására.

Az idén a vállalatoktól eddig visszaérkezett levelek alapján

36 különböző helyen van lehetőség munkavállalásra, főleg vendéglátóipari vállalatoknál, a Fővárosi Szállítási Vállalat üzemegeinél stb.

A balatoni munkahelyekre — ABC-áruházakba, SZOT-üdülőbe — a szervezés határideje már lejárt, így utólagosan nem tudunk további jelentkezéseket elfogadni.

Az eddig jelentkezőktől viszont kérjük, hogy jelentkezésüket és a határidőket vegyék komolyan,

hogy egyetemünk és a vállalatok között az évek hosszú során kialakult jó kapcsolatok fennmaradjanak.

Mind fizikai, mind szellemi munkák végzésére, van még lehetőség, a munkabérek pedig 8 és 18 Ft/ó között mozognak.

A munkahelyekről a címeke-ről, a munkakörökről a munkavállalás részletes

feltételeiről, a fizetések-ről bővebb felvilágosítás az érdekvédelmi bizottságon, III. em. 333. szobában, a „Nyári munka” füzetben található, és a KISZ-bizottság hirdető-tábláján,

A munkavállaláshoz engedélyt a dékáni hivatalban lehet kérni.

Az idei érdeklődésünkre még nem mindegyik vállalat-tól érkezett meg a válasz, így várhatóan további munkalehetőségek lesznek még, melyeket a fentiekben leírt módon fogunk hirdetni.

Az érdekvédelmi bizottság nevében jó munkát kíván:
Pintér Ágnes

Pályázati felhívás

Rüdönyi Károly közlekedés- és postaügyi miniszter — a korábbi évek gyakorlatának megfelelően — az idén is pályázatot hirdet az egyetem nappali tagozatos hallgatói számára.

A pályázaton bármely szak hallgatója részt vehet. A pályaművek beadási határideje 1975. október 15. A zsűri 500—2000 forint közötti pályadíjakat ad ki.

Az alábbiakban mellékelt pályázati témákon kívül egyéb, önálló, de közlekedési témával is pályázhatnak a hallgatók.

PÁLYÁZATI TÉMÁK

1. Az értékelés alkalmazása autóközlekedési vállalatok energia (üzemanyag) gazdálkodásában.
2. A szervezés helye a vezetés hierarchiájában.
3. A közlekedési vállalatok szerepe nyereségük alakításában. A téma kidolgozását átfogóan, több közlekedési vállalatnál fennálló helyzet, vagy egy adott közlekedési vállalat, illetve szakmai vizsgálata alapján célszerű megoldani.
4. A vállalati belső szabályozási rendszer vizsgálata valamely közlekedési vállalatnál.
5. A téma keretében arra kívánunk választ kapni, hogy egy adott közlekedési vállalat belső szervezeti egységei milyen hatékony eszközökkel és módszerekkel vannak-e érdekeltté téve a vállalati célkitűzések és feladatok megvalósításában.
6. Befejezettlen termelés számbavétele a szállítási vállalatoknál. Szükséges annak felmérése, hogy milyen nagyságrendet tesznek ki a befejezettlen szállítások költségei. Azok állománya egyik évről a másikra számottevően változik-e. Befejezettlen termelésként történő aktiválásuk az eredményre milyen hatást gyakorolna.
7. A szállítási és hírközlési nemzetközi tevékenységével kapcsolatos díjazás és árfolyamalkalmazási rendszer, valamint ezek sajátosságainak áthidalásai szolgáló gazdasági szabályozók.
8. A közlekedési ágak önköltségeinek összehasonlítása. Az üzemanyagfajta hatása az önköltségre, illetőleg a teljesítményekre (pl. benzin, gázolaj) vonatkozóan.
9. A trolibusz üzem műszaki-gazdasági kérdéseinek vizsgálata az energiastruktúrában bekövetkezett változás és a környezetvédelmi szempontok figyelembevételével.
10. Rakodóberendezéssel felszerelt (önrakodó) közúti fuvarszközök optimális üzemeltetési feltételeinek vizsgálata a közepes és nagy szállítótartály forgalomban.
11. A műszaki fejlesztés termelékenység növelő hatásának mérései a MÁV forgalmi végrehajtó személyzeténél.
12. A MÁV utazószemélyzeténél a bérezési rendszer átalakítása különös tekintettel a teljesítményekkel arányos anyagi ösztönzés megteremtésére.
13. A vasúti személyszállítás szerepe és jelentősége társadalmi és gazdasági rendszerünkben.
14. Fuvaroztató vállalatok érdekeltiségének vizsgálata a szállító tartály-park fejlesztésében való részvétel vonatkozásában; figyelemmel a csomagolási, rakodási, tárolási, szállítási és egyéb gazdasági hatásokra.
15. A nemzetközi forgalomban bekövetkezett árukárok — fizetett és kapott kártérítések — elszámolási rendjének kritikai elemzése.
16. Budapest egyik vasútállomása közepes forgalmú iparvágánya kiszolgálásának rentabilitási vizsgálata 1974. évre vonatkozóan.
17. Népesedéspolitikai határozatok hatása a munkaerőgazdálkodásra, a kiesett munkaidőalap pótlásának lehetőségei a postaforgalmi szolgálatban.
18. A hírlapárús hálózat országos fejlesztésének lehetőségei. A hírlapárús létesítmények optimális zónáisi körzetének meghatározása. Új lakótelepek árushálózatának, lapellátásának gazdaságos módszerei.
19. A postai sajtóterjesztés területén alkalmazható piacutató program kidolgozása. A feladat végrehajtásának optimálisan hasznosítható elméleti és gyakorlati megoldása.
20. Az optimális postai raktárhálózat koncepciójának kidolgozása.
21. Korszerű költségtervezési módszerek alkalmazása a hírközlési területén.
22. Hírközlési szolgáltatási beruházások gazdaságossági számítása.
23. A távközlési forgalmi igények —, a távközlési szolgáltató kapacitás és a távközlési szolgáltatási önköltség fejlődésének korrelációja.
24. Az áruszállító gépjárművek típus és raksúly szerinti optimális összetételére vonatkozó javaslatok elkészítése, a gazdaságos üzemeltetés szempontjainak kiválasztása.
25. A közúti áruszállítás egyes szektorai közötti hatékony munkamegosztás alapelvei és a konkrét lehetőségek kidolgozása.
26. A tömegközlekedés színvonalának mérésére alkalmas mutatószámrendszer kidolgozása.

Kitüntetett munkásörünk

Klug Ferencet, könyvtárunk dolgozóját a munkásörseben vezető kiváló munkájáért a IX. kerületi pártbizottság emlekkéremmel tüntette ki. Ebből az alkalomból kerestük fel, rövid beszélgetésre.

— *Mióta dolgozik a munkásörseben, és milyen munkát végez?*

— A munkásörse megalkulásakor lettem tagja a testületnek, ez 1957-ben volt. Apám példáját követtem, ő 1922 óta volt párttag, 1919-et vörös katonaként élte át. A kezdet óta több területen dolgoztam; voltam századparancsnok, részt vettem az újoncképzésben. Ma az egész zászlóalj kiképzéséért én vagyok a felelős. A testület a kezdet óta nagyon sokat változott; ma már a Belügyminisztérium önálló fegyveres testülete. Jól képzett vezetői vannak; úgy fogalmaztam ezt meg magamnak, hogy a szervezet „jó akaratú, tehetsé-

ges gyerekből komoly felnőtté vált”.

— *Egy kitüntetés jó alkalom arra, hogy az ember — mint egy magaslatról — körülnézzen az elvégzett munkára, és előre az új feladatok felé. Mit lát ön erről a mostani „magaslatról”?*

— Ez az elismerés nem az első, de valóban elgondolkodom ilyenkor. Főleg az új problémák foglalkoztatnak. Nagyon sokáig szeretnék még munkásörként dolgozni, sok feladat vár még rám.

— *Gratulálunk a kitüntetéshez, és további munkájához sok sikert kívánunk!*

— mg —

Az összeurópai

gazdasági együttműködés távlatai

SZITA JÁNOS KÖNYVÉRŐL

Aki nemcsak be-bejárogat az egyetemre, hanem még érdekli is közgazdasági témák iránt, bizonyára érdeklődéssel fogadja Szita János Az összeurópai gazdasági együttműködés távlatai című könyvét, amely nemrég jelent meg a Kossuth Könyvkiadó gondozásában Földrészünk szocialista és tőkésországi közötti együttműködés fejlesztése ma már elkerülhetetlen gazdasági szük-

ségszerűség, aminek politikai feltételei egyre jobban érlelődnek. A szerző, aki a nemzetközi kapcsolatok elismert szakértője, ennek az együttműködésnek vizsgálja a lehetőségeit — összeurópai öszgazdasági és hosszú távra szóló megközelítésben. A könyv jelentőségét csak növeli, hogy úttörő vállalkozás. Erről a témáról világvizonylatban ez az első összefoglaló mű.

Szeptemberben kezdünk!

I. A tanévkezdéssel kapcsolatos időpontok

1. Tanévnitó ünnepély	1975. szeptember 15.
2. Beiratkozás	szeptember 16—20.
3. Bevezető tájékoztatás a nappali tagozat I. évfolyam számára	szeptember 15—17.

II. Szorgalmi időszak

1. Valamennyi tagozat és évfolyam minden szakán és szakágazatán	szeptember 16—december 20.

III. Vizsgaidőszak

Félévi kollokvium és szigorlat	
1. Valamennyi tagozat és évfolyam minden szakán és szakágazatán (rendes, halasztott és ismételt) vizsga	december 22.—1976. január 24.
2. Utóvizsgaidőszak (csak halasztott és ismételt vizsgákra)	1976. január 26—31.
3. Idegennyelvű kollokviumok és szigorlatok	december 15—20.

IV. Ünnepélyek és tanulmányi szünetek

1. November 7. ünnepély	november 6.
2. Félévi közbeni tanítási szünetek	november 9. és a munkaszüneti napok
3. A félévi folyamán összel kerül megrendezésre a házi Tudományos Diákköri konferencia is.	

Itt fiatal maradhat az ember

Az ember mindig kialakít magának valamilyen képet embertársairól. Egy pillantás a folyosón, egy hangszó, egy mosoly, egy mozdulat az előadáson vagy szemináriumon, egy „súgás” az ismerősöktől már elég, hogy tudatunk mindig ugyanazt a képet vetítse a képezelő recehártájára. A baj ott kezdődik, ha ezt a szellemi képet a valóság hús-vér alakjaival kell szembesítenünk, mert hamarosan kiderül, hogy az apró részek mennyire más egészet adnak, mint ahogy elképzeltük. Hiába rakosgatjuk össze pontosan, precízen, hiába tűnik változatlanul az arc, a mozdulat, valójában, ha jól odafigyelünk, egészen más valaki néz velünk szembe. Valahogy így jártam én is, amikor felkerestem dr. Kappanyos Vincét, a pol. gazd. tanszék docensét, hogy kitüntetés alkalmából interjút kérjek tőle. Három éve szemináriumvezetőm volt. A gyakorlatok légkörében megismert alakját én is eltettem az emlékek közé. Azóta abban a hitben éltem, hogy jól ismerem. Most, amikor beszélgettünk, kellett rájónom, hogy nagyon is felületes a róla őrzött képem. S valószínű, hogy nemcsak az enyém. Ezért raktam a részleteket újból össze, s talán sikerült valami olyat visszadni emberi alakjából, ami másoknak is újat jelent.

A múlt... az egyetem elvégzése után oktatóként Szegeden kezdtem meg a munkámat, ahol három évig dolgoztam a pol. gazd. tanszéken. Nősülésem után Pestre költöztünk és az orvosi egyetemen tanítottam. 1965-ben aspirantúrára a Szovjetunióba utaztam, s mikor hazakerültem, a Közgázra jöttem. Ebben közrejátsozt az is, hogy a korábbi egyetememen a pol. gazd. nem volt szaktárgy, az alacsony óraszám nagyon behatárolta, korlátozta a munkát. Nem adott lehetőséget, hogy mélyebben, komolyabban foglalkozzon a tanár is, a diák is a tárggyal. Itt az egyetemen rögtön a

mély vízbe kerültem. Első évfolyamos csoportokat oktattam, megválasztottak tanszéki pártosportbizalmi, pártalapszervezeti vezetőségi tag lettem, később egy évig tanszékvezető-helyettes is voltam. Igazán nem panaszkodhatom.

A tantárgy, a szakma... A tapasztalatok alapján van összehasonlítási alapom. Nálunk a pol. gazd. alaptárgy, szemlélet, általános elveket ad. De nemcsak alapot ad, hanem világnézeti oldala is van. Belső szükséglet kellene, hogy legyen, de úgy érzem, a diákság egy része mégis kötelező jelleggel, meggyőződés, lelkesedés nélkül tanulja. Ez azért furcsa, mert ott, ahol kevés lehetőségünk volt az oktatásra, ott nagyobb volt a természetes érdeklődés, érzékenyebben reagáltak a hallgatók a társadalmi problémákra.

A tanár... Higgyen abban, amit csinál. Kell egy belső hajtóerő, ami arra ösztökél, hogy jobban adjam át az anyagot. Az igaz, hogy a katedrának két oldala van, de a diák mindig egyenrangú fél kell hogy legyen. A mi előnyünk nem hivatalból van, a tanár idősebb, tapasztaltabb, a szakma fegyvertárából több van a birtokában és ezt nem szabad lövöldözésre használnia, hanem meg kell osztania a municiót a diáksággal. Érvélni kell a dolgok mellett, nem kinyilatkoztatni és akkor megszűnik a két fél közötti feszültség. En a forma helyett mindig a tartalmi oldalra helyezem a hangsúlyt. A nézetek vitában tisztázódjanak, s akkor megszűnik az áltekinthetői tisztelt. Nálunk összehasonlítva más egyetemekkel sokkal nagyobb lehetőségek adóttak a megfelelő tanár—diák viszony kialakítására. A diák bármelyik ajtón kopoghat, bárhová bemehet, véleményét, segítséget kérhet. Élnek-e a lehetőségek? Nem eléggé. Nem nagyon keresik a tanárokat, a pártszervezetet problémáikkal, pedig nem ellenük, hanem értük vagyunk.

Hívás... Az aspirantúra után több hivatali funkció is kínálkozott, de az egyetemi légkör, amit a fiatalok

adnak, az nagyon hiányzott volna. Itt fiatal maradhat az ember, egyszerűen nem lehet megőregedni. Ők is legalább annyira hatnak rám, mint ahogy én próbálok szakmailag segíteni nekik.

Szigorú vizsgáztató... Különbséget teszek valóságos és formális szigorúság között. Az utóbbi alatt azt értem, amikor a hallgatók emberi dolgokban szenvednek sérelmet a vizsgán. Jobb jegyet akartak, de csalódtak, stb. stb. Valóságos szigorúság pedig az, amikor valaki nem jól felel, ezért kap szigorúbb elbírálást. A diákok sokszor nem tudnak különbséget tenni a vélt és a tényleges sérelmek között, és ennek a tanár „szigorúsága” az oka. Ez a helyzet azonban elkerülhető, ha egész évben jó a szemináriumi munka és a tanárok—diákok közötti partneri viszony alakul ki. En erre törekszem.

Magánélet... Mi is a magánélet? Akkor kezdődik, amikor otthagyja az ember a munkahelyét. Ránk, oktatókra azt hiszem ez a meghatározás nem áll. A mi munkánk nem hivatal, ahol délután fél öt-kor becsukják az ajtót és aznapra vége. A mi esetünkben a magán- és a nem magánélet határai elmosódnak. Szerencsés helyzetben vagyunk, olyan munkát választottunk, ami örömet okoz, amiben kiteljesedhet az ember. Mondhatnám, nekünk a munka életszükséglet, állandó megújulás. Minden évben új diákok jönnek és ne gondolja azt senki, hogy ez nem foglalkoztatja a tanárokat. Benünk is van druk, ha az új tanév megkezdődik. Ez is foglalkoztat a magánéletben. Persze, emellett gyakran kirándulok a családdal, úszom, de ma már inkább a szellemi dolgok foglalkoztatnak. Van egy tizenöt éves lányom, így közvetlenül is végezhetem azt a pedagógiai munkát, amit itt az egyetemen.

Szakmai terület, tervek... „A fogyasztás fejlődése a jelenkor viszonyai között” című írtam a kandidátusi disszertációm. Ez a szűkebb

kutatási területem is. Össze újabb tanulmányt tervezek „A szocialista fogyasztási modell” címmel. Nyáron részt veszek egy szimpozionon, ahol a termelés és fogyasztás kapcsolatairól írt tanulmányt szerepelek. At kell dolgozni a tankönyv idevágó fejezetét is, és végül pedig az oktatás. Ez a legfontosabb. Sajnos az idővel nagyon hadilábon állok, valamire mindig kevesebb jut, mint terveztem.

Társadalmi funkció... Sok pluszmunkával jár, s ezért senki sem lelkesedik. A felelőségem sem örül, ha késsön érek haza. A kívülálló szemével úgy tűnhet, kevés eredménye van az ilyen munkának. Ez nem igaz, az ember nagyon sokat tehet másokért, és ekközben nemcsak adhat, hanem a közösségtől nagyon sokat kap. Jó érzés tudni azt, hogy most én is előmozdítom a közösség ügyét. Sikerlélményt ad.

A kitüntetés... E mögött a kitüntetés mögött az egész kollektíva áll, mindazok, akikkel az ember kapcsolatot tart. Mondok egy példát. 1954-ben a dunai árvíz idején katona voltam. A hájgyári szigetnél már csak milliméterek hiányoztak, hogy áttörjön a víz. Az ilyen kritikus helyzetben mit lehet tenni? A szó nem sokat ér. Csinálni kellett valamit. Az emberek élére álltam, és cipelni kezdtük a homokzsákokat. Amikor elmúlt a veszély, megkérdezték, ki kapjon kitüntetés, a társak javasoltak, de én ezt nemcsak a magaménak érzem. Ez a kitüntetés az övék is. A mostanival is hasonlóan vagyok. Benne van az én munkám is, de a közösség segítségét nélkül, önmagában kevés lenne.

Dr. Kappanyos Vincét házáni felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából tudományos és közéleti munkája elismeréseképpen a Munka Érdemrend bronz fokozatával tüntették ki.

Gratulálunk!

Sebök János

A ligetben nagyszerű

Eszes István felvétele

A KSZI - ÉTA BIRODALMÁBAN

Passiójáték

10 éves utóvizsgám emlékére

Idén a Szeretett Oktatónk Kupa nyertesek között találtuk Halmaj Erzsébetet és Hegedűs Miklóst. Mindketten a matematika tanszék oktatói és főként elsősökkel foglalkoznak. Elsőben, ugyebár minden tárgy nehéz, de a matematika

különösen az. Nagyon szép dolog, hogy a nehézségek ellenére így szeretik e tárgy oktatóit, de vajon a tárgyat is így szeretik-e? Kétségeim eloszlására elhatároztam, hogy három napra beköltözöm a matematika tanszékre, s végignézem kétszáz első éves megpróbáltatásait és kinszenvedéseit valószínűségszámításból.

radólve jelezne, kérem én már készen vagyok, nekem ez smafu, essünk túl az egész cécón. Néhány másodperccel a végszó előtt végre valaki katapultál, s kihozza dolgozatát. Felbomlik a rend. Az egyik gladiátor

minden mindegy felkiáltással, helyből két padsort átugorva elmarja társa piszkozatát. Kint nagy tömeg várja a hősöket. Elterjed, hogy a harmasban ketten lebuktak. Segítsd a lebukottakat!

lentkezzék! — szól utánuk. Egyikük máris jelentkezik, s átadja üres papírlapját. Hegedűs szomorúan sóhajt, felad két rutinkérdést, s oda sem figyelve a köntörfalazó válaszcímre már írja is be az elégtelent. Nem értem — mondom. Mitől volt olyan lelkes ez a fiatalember? Gyakran előfordul — feleli. Nem elég neki a kettes, inkább huszonötért újra jön. De addig nem írhatjuk be neki az elégtelent, amíg itt el nem játssza a hülyét. Valamit tennünk kell ez ügyben! Nem sokára az egyetlen bátor kislány is jelentkezik, hamarosan kiderül, hogy népgazdtervre akar menni és ahhoz bizony nem elégséges az elégséges. Sajnos ő sem tud semmit, így ő is elégtelennel távozik, de

közel sem olyan jókedvűen. A többiek viszont szépen felelnek, Vidor Péter jelesre, Mízei Kálmán, Litván Károly és Kummer Ferenc négyesre javít. Halmos Károly viszont szomorúan veszi tudomásul, hogy elégségesre rontott. Megszületik a végeredmény, a 191 pályázóból 118-an sikerrel teljesítették a tanszék feltételeit, közülük heten jelest, tizenhét négyest, harminchatan közepest, ötvennyolcan kettest kaptak. A vizsgázók 38%-a megbukott. Jelentkezik a két lator, akik puskázásért kaptak elégtelent és bejelentik tiltakozásukat. Hegedűs: holnap délben jogukban áll megtekinteni dolgozataikat, addig a vizszontlásra.

AZ UTOLSÓ VACSORA

május 19, hétfő, 16 óra, 332. terem

Ötven önkéntes faggatja egymást, számomra érthetetlen optimizmussal a folyosón, mintha ilyenkor, a vizsga előestéjén valami nagy titkot lehetne megtudni a másiktól.

lik néhány jó szót odavetnie a türelmetlenül feszengő oktatóknak. Megkérdezi: Tessék mondani, igaz az, hogy ha valaki túl van a valószínűség vizsgán, akkor túl van a nehezén? Miután az utolsó ötven éves nebuló is kijön a teremből, megválaszolatlanul marad a

10 óra 1 perc, a matematika tanszék barlangjában

Hegedűs: jövőre tesztesséjük, Nyugaton már sok helyen computerizálták. Mi egyelőre jobban bízunk a kezünkben. Odafordul a tanszéki titkárnőhöz: a jövő héten még hányan vizsgáznak?

Rajtatok múlik! — hangzik a válasz.

PILÁTUS ELŐTT

amit a matematika tanszék 191 pontos kiáltványa okozott.

Hegedűs Miklós testi erejének és tanári tekintélyének teljes latbavetésével fedezi a tömeget, amíg három társa kiszögezi az eredményt a tanszék falára, aztán szinte vezénylőszóra bemennek a tanszék biztonszógyújtó falai mögé, mielőtt a rájukzúduló tömeg elsöpörné őket. A lavina megindul. Öröm és jajkiáltások, síró arcok, rezignált tekintetek, mámorosan egymás nyakába ugráló szerelmes és tanulópárok. Magányos lelkek tömege.

14 óra 15 perc.

Elégségesen felül mindenki nek jogában áll szóbelizni. A szóbeli két elméleti kérdésből áll, aki mindkettőre megfelel, javít, aki egyikre sem az ront. Nagy a tét, s mivel az írásbeli feladatorientált (ezt a tanszék is tudja, de nagyon nehéz ezen segíteni), a szóbelire jelentkezőnek majdnem kétszer annyit kell tudnia, mint amennyi a dolgozat megírásához elegendő. A 140 lehetséges jelentkezőből végre heten (5%) elszánják magukat. A hétből hat fiú.

A KÉT LATOR

14 óra 20 perc, tanárok gyűréjében.

Hegedűs feladja a kérdéseket. Aki először kész van, je-

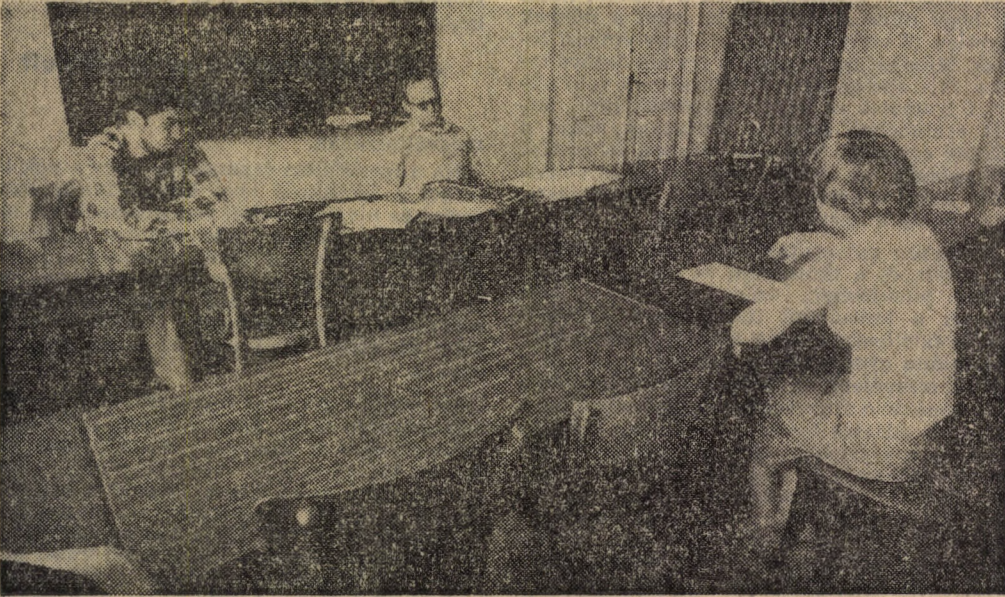
FELTÁMADUNK?

május 21, szerda, 12 óra, a tanszék ítélszéke előtt

Miután a bizottság nem szentekből áll, senki nem vádolhatja őket, hogy maguk felé hajlik a kezük. Ennek ellenére mindenkinek jogában áll dolgozatát megtekinteni. Hatvanan élnek jogukkal. Néhányukat a kíváncsiság vonz, másokat a hol hibáztam el kérdése izgat. Súroltam-e a léceit, vagy éppen lemaradtam egy jobb jegyről, mi volt jó, mi nem sikerült, mire vigyázzak legközelebb és így tovább. A legtöbbben viszont csak azért jönnek, hátha ki tudnak még egy-két pontot passzírozni. Ezeket a próbálkozásokat kissé bosszúsán kezeli a bizottság, jogosan érvelve azzal, hogy aki tudja az anyagot, ne „jogi úton” próbálkozzon, hanem jöjjön el szóbelizni. Nemsokára beállít a két lator, akik „állítólag” egymásról írták le dolgozataikat. Hallani sem akar-

nak róla, kikérik maguknak, fenyegetőznek, ájtatos szemmel nézik az eget, aztán egyikük cinikusan megszólal. Na jól van, elismerjük, de legalább azt engedjék át, aki odaadta a másikkal. Hiszen ő jól megcsinálta a példákat. Nézzé, ha maga ilyen lovagias, fizesse ki a társa utójejét — feleli Hegedűs. Örüljenek, hogy nem kaptak fegyelmet! A két lator sértődötten távozik. Újabb szerencsevadászok érkeznek, az öt példabiztos türelmesen magyarázza a pontozás okát. Az egyik reklamáció jogosnak bizonyul, egy példa a többi közé keveredett, az illető egy jeggyel jobbat kap. A dolgozatok átnézése befejeződött. Az ítélet immár jogerős. A bizottság fáradtan dől hátra. 2,1 az átlageredmény — szól egyikük. Az arcokon látszik, hogy jobbat vártak. Talán legközelebb.

Farkasházy Tivadar

Fotó: Burger Ferenc

Vajon miben bíznak? Felmentő seregben? Messiásban? Deus ex machinában? Az életelixir boltok már bezártak és palackba zárt szellemet sem vesz vissza már ilyenkor az üvegviszaváltó. Másra gyanakszom. Meg is kérdezem Kakuszi Istvántól, a konzultáció vezetőjétől, hogy ez a lelkes csapat csak nem amiatt verődött össze, mert az elmúlt vizsga egyik példáját megoldották az előző napi konzultáción? Kakuszi „megnyugtat”, (pedig én nem neki drukkolok), hogy nem kell vigyázni fognak. S bár fél őt, még mindig a folyosón kell várakoznunk, mert a teremben estések vizsgáznak. Egy diák úgy érzi, hogy a többiek nevében is il-

kérdés. Betódulunk a terembe. Mindkét fél elfoglalja a helyét és viharos gyorsasággal röpködnek a szakkifejezések. Korrelációs együttható, nagy számok törvénye, sűrűségfüggvény, binomiális eloszlás, viszszafejtés mintavétel, Poisson-eloszlás. Vajon ki volt ez a Poisson? Bizonyára egy kiváló matematikus. Ha tudná szegény, hogy felfedezését azóta háborús célok szolgálatába állították, és évente több ezer egyetemista esik áldozatul tételének. Mig ezen merengek, elfogynak a példák, befejeződik a konzultáció. A tanítványok szétszélednek és az utolsó vacsora után beállítják a vekkert.

13 óra 55 perc

Négyórás megfeszített munkával sikerül a két órára jelzett eredményhirdetés előtt befejezni a dolgozatok átvizsgálását. Fáradtan hanyatlanak le a kezek. Kihaszánva a pillanatnyi szünetet, rövid interjút kérek tőlük. Az ügyészek nyilatkozatai:

1. példa, Matits Ágnes: A példa első részében néhány elméleti definícióra voltunk kíváncsiak, a második részben ezt kellett egy gyakorlati példán alkalmazni. E második részt sokkal kevesebben tudták megoldani, lehet, hogy néhányan puskáztak?

2. példa, Hegedűs Miklós: Ez volt a mentőpélda. A kockázás és a lottó úgy látszik jól megy.

3. példa, Németh Lehel: A sűrűségfüggvényből még meghatározták az eloszlásfüggvényt, de a várható érték kiszámítása csak keveseknek sikerült.

4. példa, Szentpéteri Szabolcsné: Minden második ember rosszul értelmezte a példát, a sejtelt helyett szabványos méretűekkel számolt. Gazdaságilag ugye nem mindegy? Az életben semmit sem tudnánk kezdeni a végeredménnyel, de léven, hogy az elvet jól alkalmazták, az érte járó pontok kétharmadát megkapták.

5. példa, Temesi József: Ez a példa csak előadásban és konzultáción szerepelt, gyakorlat nem volt belőle. Így csak minden harmadik embernek sikerült megoldani. Sokan hozza sem kezdtek, úgy érezték, az első négy példából összegyűjtötték az elégségest.

Néhány dolgozatba belenéztek. Az egyik nulla pontos. Ez az illető nem öt példát nem tudott megoldani, hanem tizenhetet. Ennyi alpontból álltak ugyanis a példák. Otthon bizonyára előadást tart majd hihetetlen balszerencséséről.

A KIFESZÍTÉS

14 óra, a tanszék falán

Nem tudom, hogy mekkora érdeklődést váltott ki, amikor Luther Márton emlékeztetés tanait kiszögezte a wittenbergi székesegyház falára, de nem hiszem, hogy 95 pontja vetekehetne azzal az izgalommal,

SZEGÉNYLEGÉNYEK

május 20, kedd, 8 óra, I. előadóterem

Csendben, hangtalanul működik a gépezet. Az áldozatok önként elfoglalják helyüket, szigorúan három padnyira egymástól, minden második sor üres. Egyetlen jajszó sem hallatszik. Három ember parancsára százan hajtották járomba a fejüket. A tanszéki képviselőknek szenttelenül csillog a szemüvege, látszik, hogy nem tartanak rendzavarástól. A játékszabályok környezetlenek. 100 perc az élet. Az öt példából maximálisan negyven pont szerezhető meg, de ilyesmire senki sem emlékszik. Gyakorlatilag 16 is elég az üdvözüléshez, ha valaki azonban nemcsak üdvözülni akar, hanem népgazdtervre jelentkezni, pláne ösztöndíjat is, annak igencsak igyekeznie kell, hiszen a közepes alsó határa 23, a négyesé 29, a jelesé pedig 34 pont.

8 óra 10 perc.

A tanszék megbízottai összegyűjtik a halotti bizonyítványként feketéllő indexeket. Ki dolgozatába, ki letargiába mélyed. A tanszéki órákat felosztják a terepet és kezdetét veszi a félelmetes némajáték. Minden szem a sarokban. Ugye, ilyesmit mutattak az előadásban? Szerintem nem nehéz! Mondtam, hogy ez is lesz, miért nem hittél? Jesszus Mária! Tudsz kölcsönadni 25 forintot elsejéig? Menj rá az elsőre, én a másodikkal gyötöröm. A Krepuska megmondta, hogy a jövő héten menjünk!

9 óra 45 perc.

300 másodperc van hátra, de még senkit sem látok, aki hát-

Padovából jött

Barna, szakállas, derűsen mosolygó olasz fiatalember Luigi Marcolongo. S ami figyelemre méltóvá teszi számunkra személyét, az az, hogy nagy érdeklődést tanúsít a magyar gazdasági élet, szocialista fejlődésünk iránt. Második alkalommal jár Magyarországon. Az egyetem folyosóján tört magyarsággal köszönt. Beszélgetésünk során kiderült, szép sikerrel tanulja nyelvünket is.

Luigi Marcolongo a padovai egyetemen politológiával foglalkozott. Diplomamájával a magyarországi új gazdasági mechanizmust választotta.

— Nálunk Olaszországban — mondja — fontos társadalmi, gazdasági változásoknak nézünk elébe, éppen ezért szükségünk van a jó tapasztalatokra.

Az elmúlt évben hat hónapig tartózkodott Magyarországon és mint mondja, segítséget kapott diplomamunkája kidolgozásához egyetemünkön, a népgazdaságtervezési tanszéken László Jánostól és Zalai Ernőtől.

— Diplomamunkámat a padovai egyetemen érdeklődéssel fogadták. Sajnos kevesen vannak, összesen ha 100-ra tehető azoknak a száma az egyetemi életben, akik a szocialista országokkal foglalkoznak, ehhez a témához értenek.

Keresi ugyan a megfelelő kifejezést, de jól megértjük egymást, amikor az iránt érdeklődöm, hogy az általa ismert kommunista szakemberek hogyan vélekednek a magyarországi szocialista fejlődésről.

— Olaszországban tetszik az, amit itt csinálnak. Különösen kiemelik a szélesebb körű demokratizmust, a viták, a különböző nézetek összecsapásának lehetőségét. S ezt a jó véleményüket még akkor is fenntartják, ha néhány kérdésben éppen a demokratizmust illetően másképpen vélekednek. A gazdasági reform sokat gyorsított és eredményesebbé tette az ország gazdasági fejlődését.

Így beszélnek Magyaror-

szágról az olasz kommunisták és köztük Luigi is, mert mint kiderült, ő is elvtárs. Még egyetemista volt, amikor kérte felvételét a pártba. Két éve párttag, és ez a tény magyarázat nélkül is érthetővé teszi számunkra fokozott érdeklődését a szocializmus iránt.

Jelenleg a Kulturális Kapcsolatok Intézetének ösztöndíjasaként júliusig tartózkodik nálunk. Mint ösztöndíjast a Gramsci intézet egyik kutatósi témája, az átmeneti időszak foglalkoztatja.

— Nálunk — mondja — különösen 1968 óta nagy az érdeklődés Magyarországon.

Magyarországi reform olaszországi alkalmazására lehetőséget látunk. Az olasz kommunista párt pluralista koncepciójának ez a gazdasági elképzelés a vonzó. — Tájékoztató rövid kutatási eredményéről.

E mellett könyvfordítással is foglalkozik. Angolból olaszra fordítja a Ránky-Berend

Magyarország száz éve című könyvet.

— Jó könyvnek tartom és nagy érdeklődés várja, mivel ez az első általános könyv a magyar gazdaságról Olaszországban. Az Editori Rioniti Könyvkiadó ez év végén jelenteti meg. Remélhetőleg lefordítják a másik Berend-könyvet is, ami 1945-től 68-ig foglalkozik az ország gazdasági fejlődésével. Ezek a könyvek azért is fontosak számunkra, mert a keleti országok gazdasági történetéről nincs sok irodalom.

A viszontlátással búcsúznak egymástól, hiszen még sokszor szeretne Luigi Marcolongo Magyarországon megfordulni, annál is inkább, mert az élő kapcsolat a szocializmussal számára szinte nélkülözhetetlen lesz, ha elképzelése szerint a jövőben a padovai egyetemen a szocialista országokkal fog foglalkozni.

Bettli?

Fotó: Eszes István

Egy szovjet diplomata visszaemlékezései

1912-BEN a cári Oroszország politikai emigránsaként, 1923-ban a fiatal szovjet állam politikai képviselője sajtóosztályának tanácsosaként, 1932-ben pedig nagykövetségként érkezett Londonba, Iván Mihajlovics Majszkij, akinek könyve: Egy szovjet diplomata visszaemlékezései (1925—1945) nemrég jelent meg a Gondolat és a Kossuth Könyvkiadó gondozásában.

A szovjet állam megszületése, léte, erősödése kettős hatást váltott ki Angliában. A munkásmozgalmak lelkésztől hatott, hogy létezik egy hatalmas ország, amelyben a munkások irányítanak. Ugyanez a tény félelmet és gyűlöletet váltott ki az ország vezető köreiben, még a munkáspárti vezetők egy részében is. A tömegek nyomására 1924-ben MacDonald munkáspárti kormány diplomáciai kapcsolatot létesített a Szovjetunióval. Igaz, meglehetősen felemás módon: javasolta, hogy először csak ügyvivői rangban legyen mindkét ország képviselője, majd ennek megtörténte után a képviselők követi rangra emelését a megoldatlan kérdésekben (cári kormány adósságainak átvállalása, államosított angol érdekeltségek magántulajdonba visszaadása, vagyis, lehetetlen kivételekben) létrejövő meg egyeztetéshez kötötte. Mindennek a háttéré (a harmincas években már nagykövetségként szerzett róla tudomást Majszkij) nagyon jellemző, mind az angol királyi családon keresztül az arisztokráciára, mind a munkáspárti kormányra: „Amikor a munkáspártiak megállapodtak a diplomáciai kapcsolatok megteremtéséről, a királyi udvar kategorikusan közölte, hogy „nem fogadják” annak a kormányának a követét, amelyik vétkes II. Miklós cárnak, V. György angol király unokatestvérének pusztulásában. (A követ rangjánál fogva a királynak nyújtja át megköszönését.) Ez nehéz helyzetbe hozta a MacDonald kormányt a Szovjetunió előtt. Ekkor gondolták ki azt a megoldást, hogy legalább is az első időben a szovjet követ ügyvivőként szerepeljen, mert az ügyvivő meghatalmazását nem a királynak, hanem a külügyminiszternek nyújtja át, vagyis adott esetekben MacDonaldnak, aki miniszterelnökségével egyidejűleg külügyminiszter is volt. Ehhez a megoldáshoz járult hozzá még egy körülmény. MacDonald nyilvánvalóan arra törekedett, hogy „üzletet” kössön: a szovjet kormány elismeréséért engedelményeket csikarjon ki tőlük.”

Miután a megoldatlan kérdésekben — kölcsönös engedelmények árán — sikerült meg egyeztetésre jutni (a szovjet kormány a cári adósságok átvállalására ugyan nem volt hajlandó, de lehetségesnek tartotta, hogy az államosított angol érdekeltségek mindkét fél által jóváhagyott követeléseit kifizesse), az egyezményt aláírták. Annak ratifikálása előtt azonban sürgősen megbuktatták a munkáspárti kormányt, s a választások előtt négy nappal megjelent a sajtóban „Zinovjev levele”, vagy ahogy a szovjet irodalomban számontartják a „Komintern levele”. Ez a nyilvánvaló hamisítvány (melyben a Komintern instrukciókat ad a Brit Kommunista Pártnak többek között fegyveres felkelés előkészítésére), megtette a hatását. A választásokon győztek a konzervatívok, s Baldwin kormányában helyet kaptak a szélsőséges konzervatívok az úgynevezett „keményfejűek”, Winston Churchill (pénzügyminiszter), ki a Szovjetunió elleni intervenció egyik vezéralakja volt, Hicks belügyminiszter, Lord Birkenhead (az indiai ügyek minisztere, s az óvatosabb Austin Chamberlain külügyminiszter. Keresték s meg is találták az alkalmat a diplomáciai kapcsolatok megszakítására, mely 1927-ben következett be és öt éven keresztül szünetelték a kapcsolatok.

1932-ben ismét McDonald — második munkáspárti — kormány vette fel a kapcsolatot, immár nagyköveti szinten a Szovjetunióval. I. M. Majszkij 1932-től 43-ig tevékenykedett nagykövetségként Angliában. A könyv legizgalmasabb része ennek az időszaknak a leírása, mely a II. világháború kibontakozásának politikai, diplomáciai hátterét is megvilágítja, s rámutat arra, hogy talán el is lehetett volna kerülni a háborút, ha az azt megelőző években nem Neville Chamberlain kormány, s az őt támogató clivedeni klikk diktálja a politikát Angliában, „méltó” partnereire lelven a francia Daladier kormányban és a hírhedt két-száz családban. De „Chamberlain fő célja az volt, hogy „megbékítse” a fasiszta diktátorokat. Arra számítot, hogy megteremtse a „nyugati biztonságot”, és a fasiszta agressziót a szovjet állam ellen irányítja. Ez természetesen — ahogy Churchill kifejezte — idiotizmus volt, de Chamberlain (és nemcsak Chamberlain), olyan messzire jutott a szocialista állammal szemben táplált osztálygyűlöletében, hogy az teljesen elköcsösítette ítélőképességét. Churchill háborús emlékirataiban ironikusnak jegyzi meg Chamberlainról és annak Hitlerhez fűződő kapcsolatairól: „az a remény eltette őt, hogy megbékíti, átalakítja, végül pedig teljesen megszünteti Hitler”. Churchill itt úgyel a jó modorra. Magánbeszélgetésekben sokkal keményebb kifejezéseket használt. Emlékszem, egyszer azt mondta nekem: Neville ostoba... azt hiszi, hogy a tigrisen lovagolni lehet.” A következmények ismeretesekek. Hitler alaposan megfoglalta Chamberlain ostobaságát. Egy sor ország lett áldozata ennek az ostobaságnak és korlátolt szűklátókörűségnek, amely Hitler engedményekkel való megbékítését tűzte célul, s amely még a háború előtti percben is képtelen volt félretenni elvakult szovjetgyűlöletét, hogy szövetséget kötve a Szovjetunióval megfékezze Hitler. A Szovjetunió kész volt erre, hónapokon keresztül folyt az erről a tárgyalások. De Chamberlainnek egyetlen célja volt vele: kielégíteni a tömegek követeléseit, de mindenáron megakadályozni az egyezmény megkötését, s Hitlerrel a Szovjetunió ellen irányítani. Csak-hogy Hitlernek saját elképzelései voltak, s azok egyáltalán nem egyeztek Chamberlainéval. Így csak azt sikerült a Chamberlain-kormányának elérnie, hogy létrejöjjön a német-szovjet meg nem támadási egyezmény (a bizalmatlanság legkörülszerte ideiglenesen a későbbi szövetségesek között), és, hogy Norvégia bukása után a kormány politikájával való elégedetlenség odáig fokozódott, hogy 1940. május 7—8-án viharos parlamenti ülésen a konzervatív Leopold Amery így adott hangot a közhangulatnak: „Elérkezett a valóban nemzeti kormány megalakításának az ideje. Idézem, bár nem nagyon szívesen, Cromvell szavait, amelyeket a Hosszú Parlamenthez intézett, amikor arra a következtetésre jutott hogy ez a parlament többé nem képes a nemzet ügyeinek intézésére. Cromvell akkor ezt mondta: „Túl sokáig üldögéltél ahhoz, hogy jót tehesse nek. Távozzanak! Végeztünk önökkel. Távozzanak az isten nevében!”

A CHAMBERLAIN-KORMANY dicstelen pályafutása ezzel véget ért, s átadta helyét Churchill háborús, nemzeti kormányának. Churchill már 1934-ben felismerte a hitleri fasizmus veszélyét, s a Szovjetunióval kötendő szövetség szükségességét: „Nekem a brit birodalom a kezdet és a vég — mondta. — Ami jó a brit birodalomnak, jó nekem is, ami rossz a brit birodalomnak, rossz nekem is. 1919—20-ban úgy vélekedtem, hogy a brit birodalom szempontjából a legnagyobb veszély az önhitt ország, s ezért akkoriban ellenfele voltam az önhitt orszá-

gának. Most úgy látom, hogy a brit birodalom szempontjából a legnagyobb veszély Hitler, s ezért most Németország ellenfele vagyok. Németország nemcsak minket fenyeget, hanem önmagát is — miért ne tehetnénk meg ilyen körülmények között együtt egy szakaszt a történelem útján? ... Ezt diktálja a józan ész mindkettőnknek.” Voltak tehát, akik tisztán látták, de nekik nem volt komoly beleszólásuk a dolgok menetébe. Churchill például szemmel láthatóan nem engedték a hatalom csúcsára a II. világháború kitöréséig. Hogy mi lehetett ennek az oka, arról Majszkijnak következő a feltevése: „1929—1939 között az angol politikai élet viszonylag nyugodtan fejlődött, az állami tevékenység színterét közepes vagy szerény képességű személyek foglalták el, olyanok, mint Chamberlain, Samuel Hoare, Halifax, Simon és mások. Nincs szükség arra, hogy Churchill politikai képességeit eltilozzuk, amint azt a nyugati szakirodalomban gyakran tapasztalhatjuk, mégis sokkal okosabb volt az imént említett személyeknél, és ráadásul igen nagy tekintéllyel rendelkezett. Az akkori miniszterek egyszerűen féltek tőle. Attól féltek, hogy képességeivel és a konzervatív körökben, valamint az országban élvezett tekintélyével elnyomja, összerörzsolja, a sárba tapossa őket”.

CHURCHILL VALÓBAN a Szovjetunió elleni német támadás napján este elhangzott rádióbeszédében felajánlott minden segítséget a szovjet kormányának, amire csak képes Anglia. Persze rövidesen kiténik, hogyan is értelmezi Churchill a „minden segítséget, amikre csak képesek vagyunk” kifejezést. Szétzúzni a hitlerizmust úgy, hogy közben a Szovjetunió is kivérezzen. Ezért szabotálta olyan makacsul és kitartóan a második front megnyitását mindaddig, amíg nem fenyegetett az a veszély, hogy Anglia elkísik Berlinből a győzelemről. Céjját ugyan nem érte el Churchill — a Szovjetunió egymaga fordította meg a háború menetét Sztálingrádnál, s mégis meg erősödve került ki a háborúból —, önmagát azonban nem tagadhatta meg. Amint véget ért az a szakasz, amit Angliának és a Szovjetunióknak együtt kellett megtennie, visszatért régi szovjet gyűlöletéhez. Hírhedt fultoni beszéde 1946-ban a hidegháború nyitánya lett.

Majszkij könyve jórészt ismert események részleteit, diplomáciai, politikai hátterét festi élményt adóan, elevenen élvezetes stílussal. Különösen figyelemre méltó a plasztikus portrék, amelyekkel a kor híres, vagy éppen hírhedt politikusait szinte személyes ismerősévé avatja az olvasónak. Olyan 600 oldal es a könyv, amelynek egyikén sem lehet unatkozva átvignani.

Nagy Katalin

A legnagyobb hátrányos helyzetű réteg

Gondolatok a nők emancipációjáról

II.

A nemek társadalmi szerepeire vonatkozó harmadik álláspontot

a radikális

jelzővel illethetjük. A társadalmi gyakorlatban még viszonylag szűk körben szerzett magának híveket és még kisebb körben érvényesül igazán. Ez nem csoda, hiszen ez az elmélet szinte „kopernikuszi fordulatot” hajt végre a nemek közötti funkciómegosztásban, és csupán ez változtatja meg szinte alapjaiban a nemek eddigi előnyös, illetve hátrányos helyzetét. Ezzel együtt ez a szemlélet épül a legkövetkezőekben a termelőerőkben és a termelési viszonyokban az utóbbi 30 évben bekövetkezett lényegi változásra, és perspektívukusan is számol e tényezők várható fejlődési irányával. Ilyenformán inkább a jövő célszerű szereprendszerét vázolja fel, amelynek eléréséhez azonban már ma halaszthatatlanul meg kellene indítani a „keretek”, a gazdasági, jogi és tudatbeli feltételek radikális átforgatását.

A radikális álláspont abból a tételből indul ki, hogy mind a férfiaknak, mind a nőknek egyetlen fő szerepük van, az hogy emberi lények. Mindkét nem számára így kötelezővé teszi a faj-, illetve az önfenntartásban való aktív, folyamatos és tartós közreműködést. Ennek értelmében mind a férfiaknak, mind a nőknek egyaránt van hivatásbeli és családi kötelességük, az utóbbin belül pedig ez vonatkozik mind a gyermeknevelésre, -gondozásra, mind pedig a háztartási munkára.

A nőkben tudatosítani kell a hivatásválasztás célját, és a társadalmi és anyagi függetlenség jelentőségét, valamint fokozni kell bennük a társadalmi tudatosságot, érdeklődést és felelősségvállalási készséget. Ezzel párhuzamosan nyomatékosan hangsúlyozni kell a férfiak részvételét és felelősségét elsősorban a jövő generáció felnevelésében, másodsorban a háztartás ellátásában. A nő hordja, szüli és szoptatja a gyermeket, de nincs biológiai kapcsolat a terhesség és szoptatás, valamint a mosás, főzés és más háztartási teendők között. Meg kell szüntetni azt a felfogást, amely az anyaságot és a nő gyermekszerepét kihasználja, hogy csökkentse egyéni szabadságát, amely csak azután fogadja el dolgozóként a nő, ha már teljesítette gyermek- és otthonlétét kötelességét, miközben ezt a férfiakra nem terjeszti ki. Ez valójában egy feltételes emancipáció.

A valódi egyenjogúság felé haladás azt is jelenti, hogy a nőknek bizonyos eddig élvezett „jogokról”, látszólagos kedvezményekről le kell mondaniuk, melyek azonban nem is valódi jogok, hanem csak a társadalmi szerepük elvégzésének maradványai azért, hogy a nő hosszú évszázadokig a természet- és társadalomformálás útpadkáján kényszerült haladni. Ilyen jog pl. a nő védett helyzete és az eltartáshoz való joga a házasságban. Ezeknek az előnyöknek az elvesztése így nem is leszigazási veszteség a nő számára, hanem inkább a helyettük vállalt kötelességek azok, melyek személyes szabadságának alapját képezik.

Ezzel együtt

a férfiak helyzete is megváltozik.

A társadalmi közvélemény már nem egyedül reá helyezi a család anyagi eltartásának kötelességét, vagy annak orozslánrészét. Tehát a férfi kötelességének egy részétől megszabadul, előnyhöz jut. A „nyereség” fejében viszont a társadalom nem fogadja el majd a férfit sem teljes értékű embernek akkor, ha aktívan, a nővel egyenlő mértékben nem vesz részt a gyermekek nevelésében és testi gondozásában. Így tehát az egyenlőség azt jelenti, hogy a nő ne csak az anyagi javak élvezetéből származó előnyöket ossza meg a férfival, hanem kötelességé váljon azok előteremtésében is képességeihez mérten részt vállalni, másfelől a férfi ne csak a gyermekek létéből származó örömet ossza meg a nővel, hanem a nevelés és gondozás fáradságait is.

A radikális elmélet gyakorlati alkalmazásának realitása abban is megmutatkozik, hogy már ma is, statisztikailag regisztrálhatóan, a nők egyre nagyobb részénél a szülési időtartam a korábbinál fiatalabb életkorba helyeződött át, és időtartama is lerövidült. Így tehát az az időszak a nő életében, amikor senki másra át nem ruházható biológiai feladatoknak tesz eleget, rendkívül lerövidült, különösen a várható élettartam tükrében. A továbbiakban a kisebb-nagyobb felnövekvő gyermekek nevelésével, ellátásával járó terhek már mással, elsősorban a társadalommal és a család többi tagjaival megoszthatók. Az az idő, amely a gyermek szoptatásának befejeződésekor kezdődik, és a gyermek önállósági képességének kifejlődéséig tart, a nő számára a legkritikusabb, hiszen a túlterheltség, ebből következően a szakmai lemaradás, és az ambíciók, az érdeklődés elvesztésének veszélye ekkor a legnagyobb. Amennyiben gondjaiból a társadalom és a férfi átvállalja annyit, hogy a nőre nem marad irreálisan nagy rész, helyzete gyökeresen megváltozhat, önmegvalósítását munkájában is remélheti, érdeklődése, teljesítménye fokozódhat, s ez hozzájárul ahhoz, hogy

a társadalomnak a nőről alkotott elképzelései

megváltozzanak.

Ha a társadalom tapasztalja, hogy a nők tömegei a férfiaknál nem kisebb felelősségvállalással és hivatásérzettel rendelkeznek, ha látja, hogy az eddigénél jelentősebbet és értékebbet is tudnak nyújtani hivatásukban és a közéletben, akkor a társadalom nemcsak jobban elismeri majd a nők képességeit, hanem magasabb követelményeket is támaszt velük szemben olyan téren, ahol ez eddig nem volt szokás.

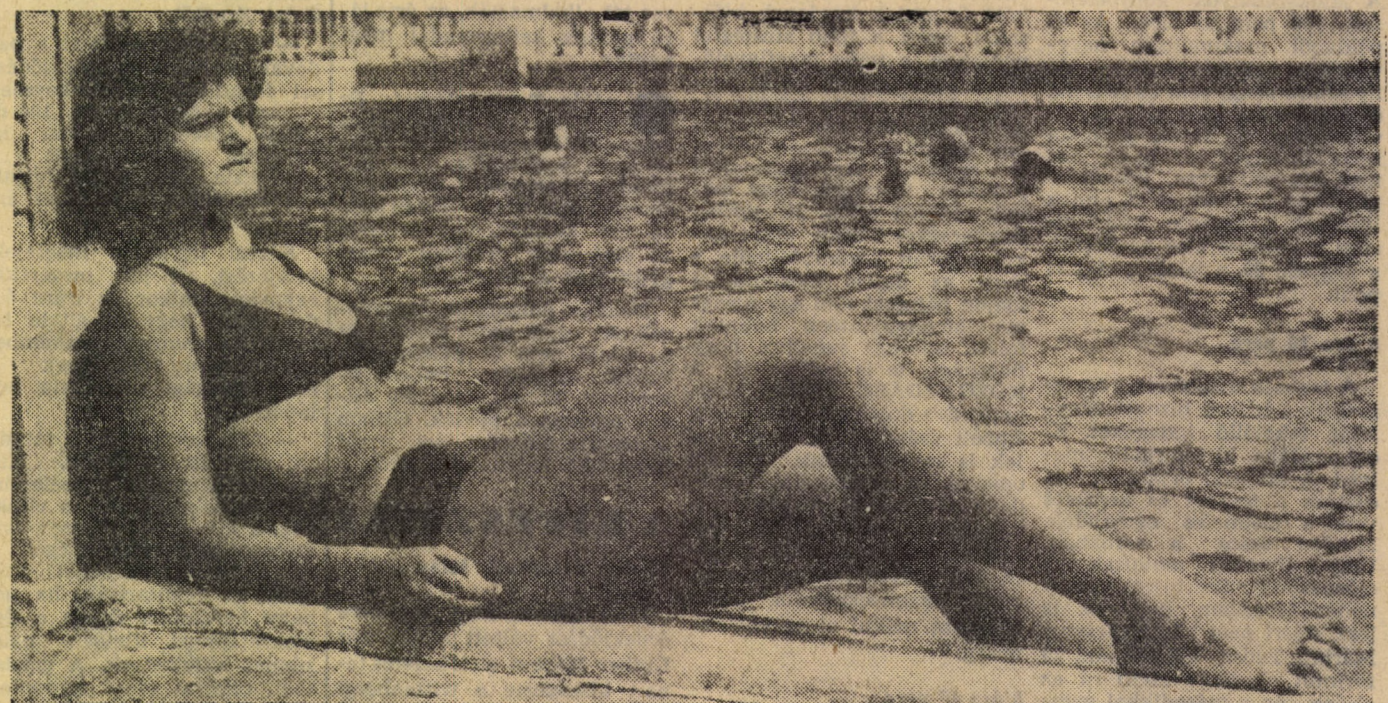
Ez pedig rendkívül ösztönző hatású lesz a nő számára (mint minden ember számára) s önbizalmukat is jelentősen növelni fogja. Sokat és jót csak attól követelhetünk, akiről tudjuk, hogy rendelkezik azokkal a képességekkel, amelyek felhasználásával eleget tehet a követelményeknek. Így a magasabb követelményekben a társadalomnak a nő iránti tisztelete fog tükröződni, sokkal inkább, mint egyes mai kedvezményekben, melyek valójában a nők igazi érdekeinek érvényesülését hátráltatják.

Ez az elmélet, talán az eddigiekből már nyilvánvaló is, nem valamiféle „férfiellenes”, nőuralomra törő feminista forradalmat hirdet, hanem az előnyök és hátrányok, jogok és kötelességek igazságosabb és realisabb elosztásával az érvényesülési esélyek nagyobb egyenlőségét igyekszik biztosítani minden ember számára, nemétől függetlenül. Mivel gazdasági, pénzügyi eszközeink korlátozottak, s így nincs mód — rövid távon — a problémák pusztán anyagi úton való megoldására (ha egyáltalán az is lehetséges lenne), nincs lehetőség arra sem, hogy a férfiak eddigi viszonylag előnyösebb helyzetének érintetlenül hagyása mellett kíséreljünk meg lefaragni a nőket sújtó hátrányokból.

Lehetőség van viszont a kedvezmények és korlátok ésszerűbb átstrukturálására oly módon, hogy mindkét nemnek azonos arányban jusson a nehezebb és könnyebb kötelességek közül, és a kisebb, nagyobb jogokból, előnyökből. Nyilvánvaló, hogy messzebbre tekintve és a társadalom egészét figyelembe véve, mindez a további gazdasági-társadalmi haladásnak, a társadalmi tartalékok időben való kihasználásának elengedhetetlen feltétele.

Ebben az átstrukturálásban korlátozott anyagi lehetőségeinken kívül különösen fontos szerep jut jogalkotásunknak és a társadalmi tudatformálás változatos eszközeinek. Ezek feladata, hogy mindig a közvélemény előtt haladva egy lépéssel, azt a nemek igazságosabb, és realisabb kapcsolatainak irányába terelje, és a konvenciókhoz maradian ragaszkodó hangok felerősödését megakadályozza.

Szűcs Györgyi

Délelőtti sütikézés

Fotó: Eszes István

Hazatért szövegek

Öt világrész tájairól gyűjtötte össze a Gondolat Könyvkiadó magyar emigráns antifasiszták írásait, és adta ki Hazatért szövegek címen egybegyűjtve. Az öt világrészbe alig van némi túlzás (talán Ausztriában nem jelent meg emigrációs magyar újság). A Horthy-rendszer elől menekülni kényszerültek elsősorban a Tanácsköztársaságban tevőlegesen is részt vevő kommunisták, de nemcsak ők. Progresszív világnézeti, haladó gondolkodású polgári értelmiségiek hangját sem tűrte a Horthy-rendszer. Sőt a holtakét sem. A könyv részletet közöl. „A budapesti főkapitányság engedélyügyi, illetőleg államrendészeti osztály által nyilvánosan elő nem adhatónak talált (betiltott) versek” 1937. évi listájából. Petőfi több verse szerepel itt, pl. Kutyák és farkasok dala, osztály ellenes izgatás miatt, ugyanezért az Apostol egyes részei csak eltanácsoltva. Ady Endrénének egy sor verse szerepel a listán. Ilyen körülmények között az igazság kimondása jórészt csak külföldön lehetséges. E külföldön megjelenő újságok, folyóiratok, könyvek terjesztését minden eszközzel tiltották Horthyék. E lapok bárhol található példányait elkobozták, és terjesztői ellen eljárásokat indítottak. Ennek ellenére eljutottak az érdekeltekhez, és nem maradtak hatástalanul. Hivatásos költők, írók, politikusok emelték fel szavukat maradandó értékű versekben, elbeszélésekben, a fasizmus ellen. A szocialista művészetet népszerűsítő kritikákat közlőnek ezek a lapok. A szerzők, hogy csak néhányat említsünk közülük: Gábor Andor, Illés Béla, Illyés Gyula, Karikás Frigyes, Károlyi Mihály, Kasák Lajos, Révai József stb.

Indultak olyan emigráns lapok is, amelyeknél egyetlen hivatásos író vagy újságíró sem akadt. Ilyen például a chilei Úzenet, melynek beköszöntő vezércikkében olvas-

hatjuk: „Tudjuk, hogy nem tudunk minden igényt kielégíteni, abban azonban biztosak vagyunk, hogy minden progresszíven gondolkodó olvasónk, aki szívén viseli az emberiség béke és fejlődését és szereti a szabadságot, velünk fog érezni. S valóban, ezek a távoli béke földrészeken megjelenő lapok nagyon sokat tettek az ottani, az európai eseményekről csak hiányosan informált közvélemény formálása, irányítása érdekében. Vértess Marcell, a New York-i Az Emberben a pacifizmus ellen emeli fel szavát 1944-ben: „Vajon melyik orvos sajnálná a gyilkos bacilust és nem a vergődő beteget? Túl sok ember szenved tőlük, asszonyok, gyerekek, ártatlan emberek, milliók kínlódnak, akiket halálra kínoztak. Ma nem szabad pacifistának lenni, nem is lehet.”

Azt a legfelsőt kérem

Fotó: Eszes

Az április 28-i egyetemi tanácsi

HATÁROZAT

1. Az egyetemi tanács helyesnek tartja az egyetem — előterjesztésben kifejtett — hosszútávú fejlesztési irányelveit. Irányadóknak itéli azokat a fejlesztés megfogalmazott célkitűzéseit, az egyetemi képzésben belülről fennálló színvonalkülönbségek kiküszöbölését, a képzés jellegének és struktúrájának szakosított, a funkcionális és ágazati elv ésszerű kombinálásával megoldott rendjét illetően. Mindezeket elvi alappal fogadja el a közvetlen feladatok meghatározásánál, s kiinduló elvnek a hosszútávú fejlesztési koncepció végleges kimunkálásához. Hangsúlyozva a stabilitás és megújulás dialektikus egységének fontosságát az egyetem fejlesztési koncepciójában, szükségesnek tartja munkabizottság kiküldetését a hosszútávú koncepció részletes kimunkálására.

2. Az egyetemi tanács elfogadja, hogy a fejlesztés hosszútávú irányával egybeesően képzési rendünk tökéletesítése érdekében a főhatóság jóváhagyás tanévét követő tanévben beiskolázott évfolyam képzésében tartalmi és szervezeti intézkedéseket hajtsunk végre.

3. Elfogadja az alapozó és nagyobb komplexitást biztosító képzés erősítésének, a tantárgyi szétaprózottság csökkentésének elvét és azt irányadóknak tekinti a kidolgozandó tanterv munkálataiban.

4. Elfogadja a képzés tartalmi fejlesztésére, elsősorban a külgazdasági szemléletre, az emberi termelőerők jobban elterelésére állítására, a nyelvképzés erősítésére vonatkozó elveket és azokat — az Oktatási Minisztérium tantervi

irányelveibe ajánlva — érvényesítendőnek tekinti a következő tantárgyi munkálataiban.

5. Elfogadja az alternatív blokkok rendszerének elvét, mint a képzés rugalmas, a speciális irányultságok megvalósítását és a hallgatói érdeklődés jobb figyelembe vételét szolgáló keretet, ugyanakkor részletes tantervi kidolgozását a kari tanácsok és az egyetemi tanács további feladatának tekinti.

6. Megbízta a kari tanácsokat az elfogadott elvek alkalmazására a tantervek kimunkálásában — minden szükséges esetben a karok közötti koordinálással —, melyeket az Oktatási Minisztérium tantervi irányelveinek és a szabályzatoknak megfelelően az egyetemi tanács hagy majd jóvá.

7. Az egyetemi tanács elfogadja a szakosítás rendjének módosítását, az ágazati és funkcionális elv szakon belüli kombinálására alapozott kö-

vetkező szakokat: tervgazdasági szak, ipari tervező-szervező szak, mezőgazdasági szak, közlekedési-szállítási szak, pénzügyi szak, áruforgalmi szak, külgazdasági szak, nemzetközi kapcsolatok szak.

A szakosítást továbbra is a 3. félévtől tartja bevezetendőnek.

8. Az egyetemi tanács elfogadja a képzés időtartamának a jelen előterjesztésben szereplő minden szakon egységesen 9 félévben történő meghatározására tett javaslatot.

9. Elfogadja az előterjesztett és a 1—7. pontban elfogadott elvek alkalmazását az esti-levelező képzésben és az erre vonatkozó tantervet külön vizsgálat és előterjesztés után megfelelő időpontban napirendjére tűzi.

10. Az alapképzés fejlesztését is munkálataival egyidejűleg napirendjére tűzi a posztgraduális képzés, a szakokozás-képzés rendszerének kérdését. Szükségesnek tartja külön munkabizottság kiküldetését a megfelelő előterjesztés előkészítésére.

11. Az egyetemi tanács elfogadja az egyetemi és főiskolai gazdaság szakembereképzés összehangolására vonatkozó — előterjesztésben kifejtett — elveket a felvételi rendszer összehangolására, a kölcsönös átírányítás, illetve a főiskolai végzetek egyetemi továbbtanulása tekintetében. Kéri az Oktatási Minisztériumot a részletes kimunkálás megindítására, mivel ez meghaladja egyetemünk hatáskörét.

12. Elfogadja a pécsi kihegyezett tagozat egyetemi karra alakulását és javasolja azon belül ipari tervező-szervező mezőgazdasági és áruforgalmi szakoképzés megszervezését.

13. Az egyetem rektora a fejlesztési irányelveit és a tanács határozatait terjessze az Oktatási Minisztérium, illetve a megfelelő főhatóságok elé és szorgalmazza minden központi jóváhagyást igénylő kérdésben a jóváhagyó beelegetés — lehetőség szerint 1975 folyamán történő — megszerzését.

Hitvallás és dilemma

Gunnar Myrdal: Érték a társadalomtudományban című könyvéről

Az amerikai négerkérdés tanulmányozása során Gunnar Myrdal hosszú időt töltött az Egyesült Államokban, még a második világháború alatt. Utazásai, beszélgetései, vitái, kutatásai alatt érdekelt felfedezésekre, különös élményekre tett szert. Egy alkalommal meglátogatott egy művészeti kiállítást a régi Dél egyik kulturális központjában. Felfigyelt egy embernagyságú szoborra, mely egy meglincselte négrét ábrázolt felakasztva. A mű címe Katona az esőben volt. Néhány fehér emberrel együtt csodálta a szobrot, s önkéntelenül is utalt arra, hogy őt ez a szobor egy lincselésre emlékezteti. A többieket mintha áramütés érte volna, rögtön reagáltak a megjegyzésre, megmagyarázták, hogy a szobor egy akasztott katonát ábrázol, aki a front mögött elkövetett valamilyen vétke miatt került erre a sorsra, s a szobornak semmi köze sincs a négerkérdéshez. A körülállók ezt oly hevesen, meggyőződéssel bizonygatták, hogy semmilyen ellenérv nem használhatják. A szerző meglátogatta a szobor alkotóját is — csaknem tisztán indián származású —, s elmesélte a kiállításán szerzett élményét, s kérte, világítsa meg a helyzetet számára. A művész is azt bizonygatta, hogy ez a katona bármely katona lehet, s csak hosszas vita után változtatta meg véleményét, hogy valóban a szobor egy lincselést ábrázol. Azt hiszem igazza van — mondta a szobrász — mindig is ez volt a szándékom. Ezt mindenkinek tudnia kéne, de nem akarják tudni. Gondolom a magam számára készítem. Majd az árnyékszekén tartom. Nemzeti szegényünk az árnyékszekén. Ez lesz a szobrom igaz neve. A „Katona az esőben” csak csel, csak az itteni közönségnek szóló fortély.

Ez a történet, és még jó néhány hasonló szerepel 1944-ben napvilágot látott könyvében az Amerikai dilemmában, melyből — és más műveiből — közül részleteket az Érték a társadalomtudományban címmel magyarul először megjelent tanulmánykötete. Nem egyszerűen érdekes történetekről van szó. Az előbb leírt élmény tipikus esete annak a magatartásformának, melyet a szerző a valóságtól való menekülésnek nevez. Ez a viselkedés különösen Délen valóságos udvariassági formává fejlődött, s néha igen finom, lebilincselő művészeti fejlesztik. Mindent el lehet mondani, ha azt a megfelelő, tehát nem bántó, nem zavartkeltő formában tesszük. Ez, mint a szerző utal rá, a tudományos kutatásban is alkalmazható, erről azonban később még szót ejtünk. A valóságtól való

menekülés nem egyszerűen személyes viselkedésmód. Ez inkább egy általánosan elfogadott gyakorlat, azaz csainak a fájó pontokon, feláldozzák a realizmust, a felszíni harmónia kedvéért. Ez a gyakorlat, mint az említett példából is látható, csak egy pontig működik. Az udvariasság keserű kritikává válik, s vulkán hevességével tör fel az elfojtott indulat.

A valóságtól való menekülés egy érdekes kettős gondolkodásban, a politikai és személyes vélemények eltérésében is kifejezésre jut. A politikai vélemény a mindenki által elfogadott közgondokodást, az amerikai hitvallást, azaz az egyenlőségre, a szabadságra, az igazságra, valamint az egyenlő lehetőségekre vetett hitet tükrözi. A személyes vélemény pedig a hétköznapi problémáit, konfliktusait, nagyon is világos ellentétet él, valóságot beismerő, s nem attól menekülő amerikai véleménye.

Miért Amerikai dilemma e könyv címe? Az amerikai mélyen átéli az amerikai hitvallás eszményeit, melyeket gyakran azonosítanak a sajátos nacionalizmussal, mely az amerikai emberekben azt az érzést kelti, hogy országuk történelmi küldetését teljesíti a világban. Ugyanakkor létezik a négerkérdés, mely ha területileg eltérő mértékben is, de mindenütt felbukkan. A valóságban a négereket — bár jogilag egyenlők — minden területen hátrányos megkülönböztetések, diszkriminációk sújtják. Ez pedig sehogyan sem egyeztethető össze az amerikai hitvallással. A valóságtól való menekvés tulajdonképpen e dilemma előli menekvés, a probléma tudomásul nem vétele. Az ellentét azonban állandóan ott feszül minden amerikai-ban, hogy időről időre kikövetelje magának az uralkodó téma státusát.

Érdekes összevetni a fehérek és négeres szemléletét. A fehérek sokkal inkább megtehetik, hogy ne foglalkozzanak a négerkérdéssel. A szerző tapasztalata szerint azonban nincs olyan amerikai, aki ne lenne kész vitatkozni a kérdéssel, akinek ne lenne habozó, megkérdőjelezhető, vagy határozott, egyértelmű véleménye a dolgról. Minden fehér tudatában van a problémának, legfeljebb menekülésképpen nem tudatosítja azt. Ennek is van határa. Ahogy kitör a harc a fajok között — hiszen a fehérek vannak fent, a státus quo megtartására törekcsenek, míg a négeresek lent változást akarnak — hirtelen erőszakosan tudatosul ez a riasztó valóság, hogy igenis van négerkérdés.

Egész más a négeres helyzete. Ők is csodálattal állnak az amerikai hitvallás varázsa alatt, s hiszik is, hogy ez kormányozza Amerikát. A négeresek nem menekülhetnek történelmi múltjukhoz, nemzeti érzéseikhez, hiszen Amerika történelmét éltek, amerikai érzéseik vannak, egyszerűen amerikaiak, míg az egyébként is kisebb problémát felvető kínaiak, vagy japánok azt megtehetik. A néger vezető, tudós, művész minden kérdést hajlamos néger szemzőből vizsgálni. Sőt. Elvárják tőle, hogy azt tegye. A néger, ha meg volt a lehetősége, érdeklődése, hogy magasabb tudást szerezzen önmagának, a társadalmi, tehát fehér és néger elvárások nyomására csak mint népe képviselője, kutatója, vezetője jelenhet meg. Csak népe problémáival foglalkozhat, néger felfogásban. Mindez azt jelenti, hogy a néger soha nem lehet egyenlő ellenfél, vagy partner, hiszen úgy jellemzik őt, mint néger tudóst, néger énekest, néger bankárt, stb. A néger felső réteg tehát egyrészt eleget tesz a fehér társadalom követelményeinek, ugyanakkor saját népe kívánalmainak is, lévén annak vezetője, tehát a diszkriminációtól sohasem szabadulnak meg. Ezek a saját korlátozó elvárások ugyanúgy börtönbe zárják őket, mint ahogy azt ellenségeik teszik.

A négerkérdés mindig is létezett. Az első olyan könyvek, melyekben a szociológiai szó szerepelt, mind a négerkérdéssel foglalkoztak, s ha a négerkérdésről kiadott anyagok bibliográfiáját összeállítanánk, az néhány száz ezer címből állna. Myrdal áttekintést nyújt a négerkérdés kutatásában meglévő elfoglaltságokról. Szerinte a kutatást nagymértékben befolyásolja, hogy a kutató a különböző elfoglaltság — skálák melyik pontján helyezkedik el. Ez nem jelenti azt, hogy ezen kutatók többsége nem volt a nem beavatkozó elfoglaltság híve. Ők a tiszta objektívizmusrá törekedtek, csupán a tények feltárására, értékelésére mentességre. Ez Myrdal szerint a kutatásban nagy hiba. Nem lehet a vizsgálódás értéktelen, hiszen már a téma kiválasztása is értékelést jelent, s bár mennyire hangsúlyozza is a tudós értékelésmentességét, homályosan vagy kimondatlanul mindig általános értéktételeket használ.

Myrdal gyakorlati társadalomtudós, aki sosem tartózkodott a feltárt tények értékelésétől, a meztelen igazságot kimondásától.

Myrdal az amerikai hitvallás előbb kifejtett értékeiből indul ki, s ehhez viszonyítva vizsgálja a négeres helyzetét. Ennek megmagyarázására a kummulációs elvet használja. A fehérek előítéletei, attitűdjei, diszkriminációja miatt a négeres rosszabb körülmények között élnek — egészségtelen, rossz lakásokban — alacsonyabb iskolai végzettséget szerezhetnek, alacsonyabb bért kapnak, sok a bűnöző közöttük stb. Mindez tovább erősíti a már kialakult ellenérzést, s így helyzetünk tovább romolhat. E rendszer azonban ellentétes irányban is mű-

ködhet, s a tudományos kutatás fő feladata az lesz majd, hogy a rendszerre ható, rendkívül sokféle hatást összefogja, világosan leírja. A statikus egyensúly elméletét elvetve a dinamikus egyensúly igazát bizonyítja be. A megoldás még nagyon messze van, Myrdal csupán a kutatás irányát szabja meg, s nem túl optimista abban a tekintetben, hogy az általa leírt hatásmechanizmus a gyakorlatban is megfordulhat.

Nagyon sok minden hat ez ellen. Léteznek, s aktívan működnek az úgynevezett elvegyüléselenes doktrina szoros összefüggésben a diszkriminációs rangsorral. A keveredést mindkét faj mélyen elítéli. Csupán a fehér férfi fekete nő kapcsolatát türik el. A fordítottja viszont igen éles reakciót vált ki fehérben és négerben egyaránt. A fehérek diszkriminációs rangsorában első helyen áll a vegyes házasságok és a fehér nővel való szexuális kapcsolat tilalma. Ezután következnek csak más diszkriminációs eszközök, mint a feketék kitiltása bizonyos helyekről, míg utolsó a megélhetési eszközökben és jóléti tevékenységekben mutatkozó különbség. A négeres rangsora fordított. Első és legfontosabb a megélhetés, s legkevésbé fordít figyelmet a házasság kérdéseire. A négeres a munka megszerzéséért azért tekintik elsődlegesnek, mert úgy érzik, így érhetik el az egyenlőségüket a közösségi ügyek intézésében.

Miért nem romlik a négeres helyzete? A válasz ismét visszavezet a kettős gondolkodás elemzéséhez. Az amerikai egyrészt közintézmények dolgozója is, amelyeket azért hívtak életre, hogy az amerikai hitvallást szolgálják, kifejezzék. S ebben a helyzetben az amerikai ennek szellemében cselekszik, s másodsorban jutnak kifejezésre előítéletei.

Myrdal a négerkérdést sem csupán szociológiai szempontból vizsgálta. Kutatási területeit, mindig az egyenlőtlenség kérdése felé irányította, legyen az társadalmon belüli, vagy társadalom közötti különbség. Szerinte csak komplex jelenségek léteznek, melyeknek gazdasági, politikai, szociológiai stb. vetületei vannak.

Tanulmányai húsz, esetleg harminc évvel ezelőtt készültek, s ma is helyfállóak, figyelemre méltóak. Az amerikai dilemma a második világháború alatti viszonyokat tükrözi, de napjaink eseményeit is érthetővé teszi, bár talán túlzottan hisz abban, hogy elég a fehérek előítéleteinek megváltoztatása, a dinamikus egyensúly létrehozása érdekében.

Igazat adhatunk Myrdalnak abban, amit a társadalomtudós feladatairól, a társadalmi tervezésről leírt, ezek ma is aktuálisak. A kitűnő svéd tudós, a nyugat-európai társadalomtudományok egyik legeredetibb képviselője. Gondolatait kritikus szemmel — nehéz lenne egy rövid cikkben elképzeléseit mind leírni, s értékelni — érdemes végigolvasni, hiszen ismereteink így nagyon gazdag anyaggal bővülnek majd.

Blahó Miklós

Képzőművészetről — a pártkongresszus alapján

Kádár elvtárs, az MSZMP KB beszámolójában ismertette a párt állásfoglalását a művészetekkel kapcsolatban is. Mivel a beszámoló lényegi kérdései mellett e probléma jelentősége eltörpül, az iránymutatás néhány mondatra szorítkozott csupán. Ez az oka annak, hogy csak az átfogó elgondolás fogalmazódhat meg itt, s azok sem minden oldalról megvilágítva, ezakt formában. Így lehetséges az, hogy bár határozott egyetértéssel találkozunk a kongresszus azon gondolataival, miszerint a műalkotásoknak közérthetőnek kell lenniük, az elvárás mibenléte mégsem egyértelmű, mivel a közérthetőség fogalmáról a régóta folyó viták eredményeként sem született meghatározás. A közérthetőség fogalmának egyik legszimpatikusabb értelmezését Varga Imre szobrászművész adta akkor, amikor úgy fogalmazott, hogy egy műnek olyannak kell lennie, hogy mindenki számára mondjon valamit. A befogadó esztétikai igényétől és képzőművészeti kulturáltságától függően mást és mást vár el egy alkotástól, de a mű csak akkor jó, ha a felé alapsmeretek nélkül közelíthető és élményt, s ezáltal új ismereteket nyújt; s ugyanakkor a legmagasabb esztétikai, művészeti igényeket is úgy elégíti ki, hogy a néző a befogadás révén gazdagodjon, s igényessége ezáltal emelkedjen.

Hasonlóan helyeslésre talált az a gondolat, hogy a műalkotásoknak pártosan kell a valóságot ábrázolni. Ám, a műalkotás pártosságának megítélése ismét nem egyszerű feladat, s itt is többféle koncepcióval találkozhatunk. A helyes utat akkor találjuk meg, ha Engels gondolatát vesszük alapul: „... a tendenciának a helyzetből és cselekvésből magából kell kitűnnie, anélkül, hogy az író kifejezetten rámutatna”. Az „író” helyett általánosabban szólva az „alkotó”-t mondhatnánk, s akkor egyértelműen előttünk áll a művészet helyes értelmezett propagandisztikus hatásosságának egyetlen lehetősége, elutasítva minden „szubjektív belevitt, szubjektív rászerezt tendenciát” (Lukács György). Egy alkotás tehát nem azáltal lesz pártos, elköltelezett, hogy témájában az, hanem azáltal, hogy képes érzékelteni a téma önmaában való zártságát, teljességét, s ugyanakkor — éppen ezáltal — annak mozgását, végtelenségét. Ez ugyanis szerintem a műalkotás pártosságának helyes elve, de nemcsak a szocialista pártosságé. Ez a meghatározás még nem határolja el a szocialista pártosságú műveket, a korábbi időszakokban keletkezett, tehát a szűkségekkel nem marxista nézeteket tükröző, vagy realista, haladó tendenciájú művektől. Am implicit formában mégis benne rejlik az elhatárolás: ha a műből kiolvasható pártossága, kiolvasható a pártosság milyensége is. A téma önmaában való zártságánál ez a zártság, azaz a téma maga; ennek mozgásánál, végtelenségénél pedig mozgás iránya lehet a pártos hovatartozás jellemzésének kiinduló pontja. Ennek érvényesülését, meglétét feltárni, azonban komoly feladat, amely alapos szakmai tudást, és ismeret igényel, és semmiképpen nem hivatalnokok, bürokratikus intézkedések sablonjai által elfogadható feltételek mechanikus alkalmazása révén juthat eredményre.

A művészet „régén letűnt divatjairól”, az izmusokról, illetve mai művészetünkben betöltött szerepéről is hamis képet kaphatunk, ha a kongresszus szavait „dogmatikusan” értelmezzük. Közelítjük meg a kérdést. Hiszen már a két világháború között Dési Huber István, a nagy proletár festő és teoretikus rámutatott az izmusok feladatára és történelmi szerepére, megjelölté a továbbiakban lehetséges irányát: az izmusok analízis tevékenységét felhasználva a modern művészek színterét kell. A Kádár elvtárs beszámolójában elhangzottak tehát nem azok ellen szóltak, akik valamiképpen felhasználják az izmusok eredményeit (hiszen minden nagy művésznél ezt teszi), hanem azok ellen, akik pusztán „felelevenítik” azokat, azaz nem veszik tudomásul, hogy a művészet történeti fejlődése már túljutott rajtuk. Az izmusokat tehát nem kell, nem szabad felmelegíteni — azaz eredményeiket elfejteni nem kell, de visszahozni őket nem szabad.

Kádár elvtárs szavai mint egy előzetes válaszul szolgálhatnak. Benke Valéria későbbi felszólalására, miszerint: „... a pártnak a munkásságának jogában áll, hogy a művek között társadalmi, es művészeti értékeit válogasson”. — mondta Kádár János. Benke Valéria pedig azt a gondolatot veti fel: „... művészeinkről tudjuk, hogy vannak közöttük, akiknek még nem sikerült megtalálniuk a kiutat, a minél nagyobb tömeghez való szözlést, és a csak kevesek, vagy azok által sem értett formai újítás dilemmájából”. A megoldást a beszámoló alapján

abban látom, hogy a műalkotások számára olyan új, a jelenlegi társadalmi-gazdasági rendszernek megfelelő érvényesítési lehetőséget, kellene biztosítani, ahol nem egyetlen szerv — adott esetben egyetlen személy — dönt az alko-

tás társadalmi értékéről, hanem valóban maga a társadalom, a dolgozó nép. Ennek a lehetőségnek megteremtése hosszú gazdasági, művészetpolitikai előkészítést, sok munkát igényel.

Chikán Bálint

Becsukom magam után az ajtót

Hajnalodik. A szobában ébred a város. A szomszédban gyereksírás hallatszik. A ház előtt madarak hangos csiviteléssel találkoznak.

Te alszol. Valahol gépek zaja berreg. Függyörösen fénysugár lopakodik a szobába. Az íróasztalra vetődik. Rajta nyitott könyvek. Az elfáradt szemüved. Az üvegben megtörtik a fény. Te nem tudod milyen kevés idő van. Egy hónap, néhány nap ez az éjszaka.

Nem merek megmozdulni. Félek, hogy felébredsz. Rágyújtánék. A cigarettát két méterre toleim. Nem érem el. Maradok. Milyen messziről jöttem. Ereimben már nem tisztán folyik a paraszti vér, de büszkesége nem változott.

Pórusaim még őrzik a kukoricaföldek porát. Meszszire megyek. Késve.

Nem tudsz segíteni. A ház előtt elmegy az első autóbusz 4 óra 45 perc.

A tekintetem végigsiklik a szobán. A könyveken megáll. Néhányuk a címét el tudom olvasni.

Lovaskocsi. Milyen régén hallottam.

Nem érek hozzád, lassan kicsúszok a takaró alól. A ruhámba bújok. Megfésülködök. A liftajtó csapódik a folyosón. Nem merem megnyitni a csapot, a cipőmet a kezembe veszem, lábujjhegyen megyek. Nem nézek vissza. Lassan mozdul a zárban a kulcs, és halkán becsukom magam után az ajtót.

Vas Anna

Krakkóban járt a „Chorus Oeconomicus”

1975. MÁJUS 6—15-IG egyetemünk ének-kara — viszonzóva a krakkói közgazdasági egyetem „Dominanta” kórusának múlt évi vendégzereplését — Krakkóban tett látogatást. Enekkarunkat Szigeti Endre át. kari dékánhelyettes vezette, mindenki osztatlan öröme. Mindenek előtt a legnagyobb elismerés illeti szerett, nagyon lelkiismeretes és odaadó munkát végző karnagyainkat, Szári Mihályt s G. Horváth Józsefet, akik sikerrel dirigálták a „Chorus Oeconomicus”-t.

X-cdik magyar tánc

gyen részünk. Ez sikerült is, mert mindenki szívesen fog emlékezni erre a kellemes útra.

Már a pályaudvari fogadtatás is kellemes meglepetéssel szolgált: leányainknak kis csokor virággal kedveskedtek, majd mindannyiunk nagy öröme — „megszabadítottak” csomagjainktól, s teherautóval vitték azokat szálláshelyünkre.

Nagyszerűen szervezett programok következtek ezután. A „Wawel” gyönyörű lovagtermei, az első fellépés a Jagelló-egyetem udvarán, az auschwitz-i volt koncentrációs tábor megtekintése, a

chelmeki vendégzereplés és az utána rendezett buli, Wieliczka csodálatos szép sóbányája, az „Adventi ének”, amely — jól lehet, „müoron kívül” hangzott el a Wieliczka sóbánya hangversenyterében —, a beérkező turistáknak is elnyerte tetszését, Krakó csodálatos parkjai, az egyetem rektora által adott fogadás a „Chorus Oeconomicus” karnagyai és vezetősége tiszteletére, a Zeneakadémián adott koncert, majd a remek búcsúbankett a Tiszti kaszinóban... mind-mind felejthetetlen élmény.

A „DOMINANTA” és a „Chorus Oeconomicus” között szoros barátság alakult ki,

amelyet a jövőben is szeretnénk ápolni és továbbfejleszteni. Ugy váltunk el, hogy még találkozni fogunk. Reméljük így is lesz!

A „Dominanta” kórus még fiatal, mindössze 5 éve alakult. Megalakulásától kezdve Zbigniew Ciuraba vezényli, egyre sikeresebben. Skóciai és franciaországi vendégzereplésre készül most a „Dominanta”. Ehhez sok sikert kívánunk!

Még egyszer köszönetet mondunk azért a sok szépért és jóért, amit kaptunk, s azzal fejezzük be: Dowidzenia w Budapeszcie! Viszontlátásra Budapesten!

Palaházi Ervin

Együtt a banda

Élet és Irodalom

MÁJUS

Az elmúlt hónap kétségtelenül legfontosabb hazai politikai vonatkozású eseménye a Minisztertanács elnöke személyében bekövetkezett változás volt. Fock Jenő távozásakor sokan tették fel a kérdést; milyen változások várhatók a személycsere után? A választ maga az új miniszterelnök, Lázár György adja meg a *Társadalmi Szemle* májusi számában, „Gazdasági helyzetünk és feladataink” című irt cikkében. A gazdasági élet elemzése után arra a következtetésre jut, „hogy a problémák megoldását nem az eddig követett gazdaságpolitika irányvonalának módosításával, hanem annak még következetesebb érvényre juttatásával kell megközelítenünk”.

Az elmúlt hónapok ünnepei a politikai évfordulók, a XI. pártkongresszus munkájának jegyében zajlottak le. Májusra a politikai élet megcsendesedett, az értékelések, a feladatok végrehajtása a soron következő feladat. Az irodalomban viszont a szocialista művészet két nagy alakját ünnepli a szakmai és az olvasói közvélemény. Solohov és Thomas Mann születésének 70., illetve 100. évfordulója az lehetőséget, hogy folyóirataink, napilapjaink feltérképezzék a két hatalmas életmű jelentőségét, aktualitását. Teljes számat szentel Solohov munkásságának a *Szovjet Irodalom*. Thomas Mannról felesége Katia Mann emlékezik a *Nagyvilág* májusi számában, „Megítálatlan emlékirataiban”. Ez a szám még egy meglepetést tartogat az irodalom barátainak. Heinrich Böll új kisregényét, a „Katherina Blum elvesztett tisztességét”. Akik figyelemmel kísérték az elmúlt évek nemzetközi politikai életét, azok emlékezhetnek Böll meghurcoltatására. 1972 februárjában Böll a der Spiegel hasábjain nyilatkozatot tett az ultrabalos anarchista Ulrike Meinhoff ügyében (a Baader-Meinhoff csoport perében éppen most kezdte meg a tárgyalást a bíróság) a polgári demokrácia és az újra vesélyeztetett emberi méltóság érdekében. Ettől kezdve a nyugatnémet jobboldali sajtó megindította a hecckampányt ellene. A Brandt-barát Böll a sajtó hasábjain hamarosan „anarchista, kommunista pojáca” lett. Barátai elfordultak tőle, és a Nobel-díjas író egyedül maradt. Mit tehet ilyenkor az irodalmár? Böll főhősnője pisztolyt fog és lelővi az öt zaklató újságíró. Az író tollat fog és megírja a Katherina Blumot, vagy ha nagyon kukacoskodni akarunk, Heinrich Böll elvesztett tisztességét.

Kellemes meglepetéssel rukkolt elő első játékfilmjével *Dárday István*. A most bemutatott „Jutalomutazás” láttán egyértelműen feljuggont a kritika. „Új hang”, „műfajteremtő alkotás” írták a lapok. A moziképzőre viszont, ahogy már lenni szokott, majdnem üres. A vetítés után a kijárat felé tartó nézők arcán csalódás, a beszélgetések foszlányából az értelenség hangja árad. Én a bemutató utáni második napon láttam a Puskinban, alig félház előtt. A film végén a mozi egyik sarkában felcsattant a taps (egyetemisták) mellettük idősebb házaspárok bóbitskoltak, akik átkozódva hagyták ott a filmet a felénél. És végül egy aggódó hang, vajon be merik mutatni ezt vidéken is? Csupa ellentétes reakció. Megint fennáll az örök probléma. A kritikusok teszik magasra a lécet, vagy a közönség nem képes átugrani ezt a mércét. Én azt mondom, ezt döntse el mindenki maga. Mert a filmet mindenkinek érdemes megnézni. Jó film, problémameérő, igaz. Méltán folytatja a Kovács András, Baecs vagy Kósa által megkezdett utat.

A televízió is kellemes meglepetéssel lepte meg a történelmet szerető, velélekedőket kedvelő nézőket. Minden pénteken jelentkezik új sorozata a „Bizonyítás”, mely nagy történelmi korokról igyekszik átfogó képet nyújtani. Az első két adás az Ipari forradalom és a Reformkor idejébe vezette vissza a nézőt egy gimnáziumi tanuló, egy jogász egyetemi hallgató és egy orvos válaszainak segítségével. A következő adásokban egészen napjainkig haladunk az eseményekkel. Csak egy példa az elhangzott kérdések közül. „Gépek forradalma vagy társadalmi forradalom volt-e az ipari forradalom?” Azt hiszem ebből is világos, hogy a műsor szerkesztői új formában próbálnak információkat, ismereteket közölni az átlagnézővel.

Sok cikk látott napvilágot a *Magyar Tudományos Akadémia fennállásának 150. évfordulója* alkalmából is. Ezek közül kettőre hívnám fel a figyelmet. Az Élet és Irodalomban Pach Zsigmond Pál foglalja össze a „másfél százados akadémia” történetét, míg *Sötér István* könyvalakban jelentette meg monográfiáját „A sas és a serleg” címmel. S, ha már a könyvekről esett szó, szóljunk néhány szót az idei ünnepi könyvhét újdonságairól. A május 30-tól június 7-ig tartó szemlén kiadók jó néhány csemegével szolgálnak, csak győzze a pénztárcánkat. Ismét kapható lesz „*Ady Endre összes versei*”, kiadják „*Theokritosz Újpesten*” címmel Déry Tibor novelláit. A két kötet 35 év termését gyűjti össze. A Németh László munkái sorozatban „*Az én katedrám*” címmel jelenik meg az új kötet. Gazdag választékot kínál a publicisztika. Boldizsár Iván, Illyés Gyula, Mesterházi Lajos, Váci Mihály közéleti töltésű írásai, tanulmányai, az évek múltával sem vesztek aktualitásukból. Új kötetül bővül a József Attila életével foglalkozó írók sora. Ezúttal Vágó Márta, a költő egykori élettársa teszi közzé emlékezéseit. A fiatalabb prózaírók is új kötetekkel jelentkeznek. Dobai Péter, Császár István, Csakó Gábor, Lugossy Gyula neve már jól cseng az olvasóközönség körében. A *Magvető* kiadó erre az alkalomra jelenteti meg az új, még névtelen novellisták kötetét „*És ő szülfák levelén*” címmel. Akik emlékeznek a két korábbi hasonló kiadványra a „*Naponta más*” és „*Ahól a sziget kezdődik*” antológiákra, ezt is nyugodtan megvásárolhatják.

Vitára ingerlő szenvedélyes cikk jelent meg az *Élet és Irodalom* májusi 24-i számában. Lévai Zoltán „*Diákok — virágházban*” címmel a kollégiumban lakó budapesti egyetemi és főiskolai hallgatók problémájáról ír. Bemutatja egy napjukat, leírja a körülményeket, majd összefoglalójában arról ír, „ha arra gondolok, hogy milyenek kell lenni a jövő szocialista értelmiségének, akkor én a mai kollégiumi rendszerben féltém a diákokat, akiket arra ítélek, hogy virágházakra, légkondicionált, mesterséges fényvel megvilágított ablakatlan csirkenevelőre emlékeztető körülmények között éljenek. Szebben a városiakkal, akik természetes viszonyok mellett a társadalomból nem kiszakítva, hanem azzal együtt tudnak fejlődni. Féltém a jövő értelmiségét, mert többsége kollégiumokban nevelkedik. Milyen lesz az új értelmiség, amelynek tagjai nem látnak ki a saját szakmájukon: csak a szakmabeliek problémáit ismerik, csak a saját szakmájuk szemüvegén keresztül látják a világot? A baj gyökerét abban látom, hogy minden kollégium, vagy diákszálló egy-egy oktatási intézményhez tartozik. A nagyobb egyetemek, amelyeknek több kollégiumuk van, azokat karokhoz, szakokhoz kapcsolják. A kollégiumon belüli szervezeti tagozódás még tovább követi az iskolai tagozódást. Meg kellene vizsgálni, nem lenne-e célszerű az ország összes kollégiumait, diákotthonait szervezetenként leválasztani az oktatási intézményekről, valamilyen önálló kollégiumi hálózatot létrehozni, saját nevelési cél és feladatrendszerrel.

A javaslat nem új (lásd NÉKOSZ), de a felvetett kérdéseken érdemes vitatkozni.

Sebők János

Misztikum és valóság

Mi a karate és honnan ered?

Manapság filmekben, újságokban egyre többen látni és hallani a messze kelet titokzatos sportágairól, önvédelmi rendszereiről. Vannak akik ügyes szemfényvesztésnek tartják, mások túlzottan misztifikálják, sokan pedig azonosítják a rendszereket a cserép- és téglatorok mutatványai-val...

Az önvédelem eredetét kutatva a legrégebb adatok mintegy 4-5 ezer évesek. Kínából és O-Egyiptomból valók, sőt már az indiaiak is ismertek olyan pusztakezes védési módokat amelyeknél a fizikai felkészülés mellett már a szellemi koncentrációnak is nagy szerepe volt.

A kínaiak ősi önvédelmi rendszere a chuan-fu (kínai box) a mai karate egyik forrása. A harcmodor minden fogása ősrégi mesterek tapasztalatain, az anatómia és fizika törvényein alapul. A gyakorlatok alkalmazásának módját, az ezekhez szükséges fizikai és lelki tulajdonságokat szinte tudományos alapossággal vizsgálják.

Egy másik forrás a szintén Kínából származó Shao-Lin-féle harcmodor. Ezt a küzdési módot tanították a kínai Shao-Lin-monostorban, mert az itt lakó szerzetesek vallása a szigorú testedzést is megkövetelte. Ez a harcmodor került át Okinávára és keveredett a sziget ősi küzdő módjával. Az ősi Japánban rendelt korlátozta a fegyverek viselését, s így ez is segítette a különféle önvédelmi módokat tanító iskolák terjedését. A mai legismertebb önvédelmi rendszernek a karate (üres kéz), a judó (lágy út), aikidó (szellemi út). A karate mai formájának megalapítója Gishin Funakochi. Átdolgozta a régi küzdési módokat, különösen a kempót és a hakudát és kialakította a karate mozgásanyagát, mely amellett, hogy küzdési módszer, kiváló jellemépítő is. „Mint ahogyan egy tükör csiszolt felületén visszafelé minden ami előtte áll, és a csendes völgy a legkisebb hangokat is megőrzi, úgy kell a karate tanulójának is átalakítani szellemét, hogy megszábaduljon önzéstől és a gonzságtól, azért hogy megfelelően reagáljon mindenre, amivel szembe kerül.”

Funakochi először 1922-ben mutatta be a karate átdolgozott formáját a japán közönségnek, s a bemutatón nagy sikert aratott. A japán nevelésiügyi minisztérium is felfigyelt arra, hogy az önvédelmi sportok mellett, hogy kitűnően szolgálják a fizikum erősítését és fejlesztését, az akarat és jellemnevelésnek is jó eszközei. Ezért van az, hogy a mai Japánban a judó és az aikidó kívül a karatét is száz- és százazrek újízik. Sokan féltik ezen sportoktól az emberiséget, félnek, hogy olyanok is

megtanulják, akik alantas célokra használják fel... Ez a veszély elvileg fennáll, de ugyanúgy fennáll a jelenlegi népszerű és divatos sportok, mint a nálnak is nagy hagyományokkal rendelkező ökölvívás vagy birkózás esetében. A karate — veszélyes mozgáskombináció ellenére — sérülési arányszáma messze a labdarúgásé mögött kullog...

Mozgásanyaga: 1. különböző ütések, (ököllel, kézzel, ujjakkal, könyökkel stb.) és rugások lábállel, sarokkal stb. az ellenfél ún. életpontjaira.

2. Védési kombinációk a támadások elhárítására. A versenyeken a résztvevőknek tilos egymást megütni, elég ha 1-2 centiméterre megközelíti az ütés vagy rugás az ellenfelet, úgy, hogy az lekésett a védéssel...

Magyarországon még kevésbé ismert és elterjedt ez a sport, bár „rokona” a judó, már szép hagyományokkal rendelkezik. Budapesten egyedül a Mélyépterv SC foglalkozik azokkal a fiatalokkal — fiúkkal és lányokkal egyaránt —, akik sportszerű keretek között szeretnék megismerkedni az önvédelmi rendszerekkel. Rendszeres gyakorlás mellett öt-hat év alatt lehet valaki mester ebben a sportban. Nem igaz tehát az, hogy a vékony és nyápic gyerek néhány edzés után legyőzhetetlen bajnok lesz... Az viszont igaz, hogy aki rendszeresen fizikát és sportot, fejleszti fizikumát és akaraterejét egyaránt. Egyetlen más sport sem teszi olyan magabiztossá, teste felett tökéletesen uralkodni tudóvá, a külvilág kellemetlenségeivel szemben oly tudatosan érzéketlenné az embert mint a karate.

Koncz János

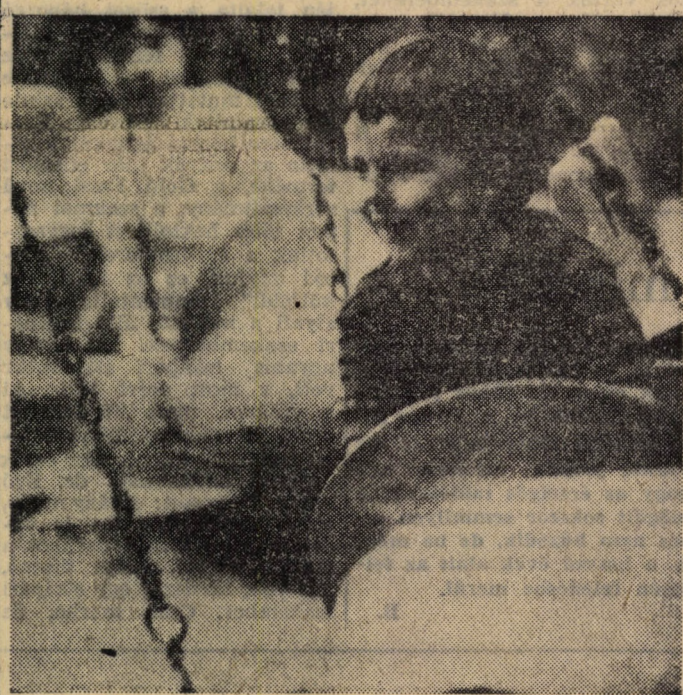
Igy is lehet...

A diákok nagyobb része nem szeret vizsgázni... még akkor sem, ha az anyag egyébként érdekli, s jól meg is tanulja. Valahogy idegesítő dolog az, hogy néhány perc alatt egy-két tétel alapján kell számot adni egy félév munkájáról...

En különösen irítozom minden ilyen vizsgáson „szertartás”-tól, a számonkérés feszült légkörétől. Legutóbb mégis szinte jól éreztem magam a népgazd.-terv vizsgán. Sokan voltak előttem, saját feljegyzéseimet viszonylag hamar elkészítettem, így volt időm és lehetőségem, hogy figyeljem a vizsgáztatót. Már az első néhány perc megnyugtatót. Igen, nyugodt, mondhatnám baráti volt a légkör, a vizsgáztató — Móczár József — egyenrangú félként kezel minket, hallgatókat. Kérdései — melyek átfogták a teljes anyagot, tehát nemcsak a kihúzott tételre szorítottak — nem minden áron az irt, a hibát kutatók felkészültségünkben. Látni lehetett, hogy nála nem azon múlik a jegy, hogy valaki fel tudja-e sorolni a pontokat..., őt az érdekelte, értjük-e az anyagot, s nem az, hogy mennyire jó a memóriánk, reprodukáló készségünk. Mindvégig és mindenkiel szemben türelmes és segítőkész volt.

Tulajdonképpen semmi különös nem történt csak az, hogy néhány ipar és ker. karos hallgató a vizsgák merev, idegfeszítő légköre helyett segítőkész, nyugodt körülmények között adhatták számot tudásáról május 19-én délután; s hogy mégis úgy éreztem, hogy le kell írnom, az azért történt, mert nem minden esetben van így, nem minden vizsgán ilyen a légkör, pedig vizsgáztatni így is lehet, sőt: csak így érdemes!

K. J.

Repül a, repül a... Fotó: Eszes

Probléma, ha nincs probléma...

Régi közhely, de így igaz: az emberek különbözőek. Különböző szinten állnak az intelligencia, a gondolkodókészség, a felhalmozott ismeretanyag tekintetében. Van olyan dolog, ami az egyik embernek nyilvánvaló, ugyanakkor a másiknak problémát jelent. Ez a „törvényszerűség” ránk hallgatókra nézve is ugyanígy igaz. Van, akinek magától értetődik, hogy kis mennyiségű, egyszerű számításokat igénylő feladatokat nem gazdaságos számológéppel feldolgozni, van, akinek tanítani kell... Van, akinek nyilvánvaló, hogy a szervezési munka első fázisa annak eldöntése, hogy mit akarunk szervezni, van, akinek tanítani kell...

Ez idáig rendben is van, és látszólag semmi problémát nem vet fel, sőt úgy tűnik, joggal mondhatná bárki, örüljenek azok, akiknek a tananyag egyes tételei már nyilvánvalóak, legalább ezzel kevesebbet kell megtanulniuk. A probléma azonban itt kezdődik. Tudniillik az emberek abban is különböznek egymástól, hogy másképp gondolkodnak. Adott például egy kérdés, az emberek többsége el kezd

rajta gondolkodni, és megpróbál felelni. Igen ám, de a többség azon a szinten kezd el gondolkodni, ami neki már problémát jelent. Ami számára magától értetődő, arról hajlamos azt hinni, hogy másnak is az... Tehát azt nem válasszolja. Sok esetben az azonban a kéredezett számára tudat alatt nyilvánvaló, tehát eszébe sem jut, nem is gondol rá, hogy ez lenne a válasz, viszont ha konkrét problémák megoldását kérik tőle, akkor ott feltétlen alkalmazná.

A tankönyvek különböző színvonalon vannak megírva. Van, akinek sok helyen unalmas, túlságosan magyarázó, van, akinek érthetetlen. Itt azonban inkább az előbbi eset a jobb, tehát ha olyan színvonalon van megírva a könyv, hogy mindenki megértse. A probléma inkább a számonkérésnél jelentkezik, ott is inkább csak akkor, ha nincs probléma, azaz, ha nem problémák megoldását kérik számon, hanem felsorolásokat, tételeket. Tekintettel arra, hogy a vizsgáztató nem ismeri — sok esetben nem is ismerheti — a vizsgázó képes-

ségeit, kénytelen tehát a legnyilvánvalóbb dolgokra is rákérdezni, és sok esetben a hallgatók „még” azt sem tudják, hogy képerces egyedi műveletre, felesleges tízperces munkáira, végrehajtási utasítást készíteni, a döntéseket kellő időben és helyen kell hozni, a tervnek megalapozottnak kell lenni, vagy mind a túlkézés, mind a túl sok információ hiba forrása lehet, nem tudják, mert nem is gondolnak rá, hiszen számukra ezek nyilvánvalóak...

Sok ilyen félreértést, kellemetlenséget, utólagos kellemetlen érzést, hallgató és tanár részéről egyaránt el lehetne kerülni ha... ha végre elterjedne és általánossá válna az a gyakorlat — amit a diákság kér —, hogy legyen problémacentrikus a vizsgáztató és a számonkérés. Mindkét részről több munkával járna, de megérné.

Aki pedig nem hiszi eme probléma valódiságát, nem hisz az ilyen „szintenkénti” eltérő gondolkodásmódban, kérem próbálja ki, vagy saját tapasztalatait, vagy ismerősei segítségével, lehet, hogy rájön, hogy van benne valami...

Koncz János

Játsszunk vállalatot!

Világviszonylatban egyik központi feladata az oktatásnak azoknak a módszereknek a kutaása, melyekkel az elméletben tanultakat a gyakorlatban való alkalmazását lehetővé teszik még az iskola falain belül. Messze állunk attól, hogy kijelenthessük az egyetem teljesen kész szakembereket ad az életemek. El kell tenni néhány évtizedes munkahelyen is, hogy a friss diplomás alkotó módon tudjon bekapcsolódni a vállalati komplex együttműködésbe. Ezt a tanulói idejét igyekszik lerövidíteni a termelési gyakorlat több-kevesebb sikerrel. De a termelési gyakorlattal nem merülhetnek ki az oktatásnak ezek a módszerei. Közülük fontos szerepe van a döntési játékoknak, ahol a vállalati élet kicsinyített „laboratóriumi másolatában” a hallgatók gyakorolhatják szaktudásukat, próbára tehetik döntési készségüket. Egy ilyen döntési játéknak a kikísérletezésével, az oktatásban történt bevezetésének módjával és eredményességével ismertetjük meg olvasóinkat a következőkben két oktatóval, Csáki Csabával és Mózes Lászlóval történt beszélgetésünk során.

A játék története

A játék története három évvel ezelőtt kezdődött, amikor három oktatónak, Csáki Csabának, Mózes Lászlónak és Chikán Attilának sikerült megismerkednie az Egyesült Államokban a döntési játékok különböző típusaival.

Amikor hazajöttem, az az elhatározás vezetett — tájékoztattam Csáki Csabát —, hogy ki kellene dolgozni ezeknek a játékoknak egy magyar változatát, teljes mértékben szocialista feltételekre adaptálva. Mózes kollégámmal meg is egyeztünk. O vállalta a számítógépes részletek kidolgozását. Ezzel a munkamegosztással dolgozunk ma is, jó, lehet már kölcsönösen ismerjük egymás munkaterületét.

Szabó Kálmán, az egyetem akkori rektora megbízást is adott a három oktatónak, hogy próbáljon kidolgozni egy olyan tárgyat, ami az összes mikroszakos hallgató oktatásában szerepelhet, valamennyi tervező-elemző szakágazaton. Így született meg a döntéshozatal elmélete és módszertana című tárgy, amely begyakorló, készségfejlesztő, integráló stúdióként funkcionál, összefogva az agrár, ipar, közlekedés, belker-, külker. szakos hallgatókat. Ez a tárgy az elmúlt tanévtől kezdődően bekerült az oktatási tantervbe is.

A három és fél éves tárgy keretében — folytatja Csáki Csaba —, az első félévben az elméleti megalapozásra törekedtünk. Tehát a III. év második félévében valamennyi hallgató együtt döntéshozatalnak az általános elméleti kérdéseivel ismerkednek meg, előadás keretében. Ezt a témát Chikán Attila előadásaiban 110 tanuló hallgatja. A második félévben pedig az összes tárgybán tanult ismeretek begyakorlását tűztük célul, a két félévben egy-egy döntési játékban való részvétel során. Ebből az első egy általános döntési játék, amelyben valamennyi vállalat számára egyformán lényeges vállalati döntési elemeket, döntési pontokat ragadjuk meg. A koncepciók befutó részében a IV. év második félévében minden szakos egy, a szakágazatának megfelelő speciális döntési játékban vesz részt.

A tárgy fejlesztése természetesen még nem fejeződött be. Jelenleg ott tartanak az oktatók, hogy elkészültek egy ipari jellegű és egy mezőgazdasági jellegű döntési játékkal. Ennek megfelelően az elmúlt félévben a hallgatók választhattak a kettő közül azaz, hogy az iparos kötelezően ment az iparra, az agráros az agrárra, s a többiek pedig a kettő közül választhattak. A 110 hallgató közül 50 a mezőgazdasági és körülbelül 60 az ipari döntési játékban vett részt.

I-es,

mert csödbe vite vállalatát

Hogyan vezetik le a játékokat?

Két-három fős csapatokra osztottuk fel a hallgatókat — veszi át a szót Mózes László —, 33 csapat működött, sőt volt egy 34. is, a vállalati szervezők. Nekik nem volt kötelező ez a tárgy, de órarenden kívül vállalták, hogy végig játsszák, mert annyira érdekelte őket. A heti két órában oktatott tárgy eleve otthoni foglalkozásra, házi feladatra épült. A játék úgy zajlott le, hogy mindig hétfőn volt a döntés leadás időpontja, csütörtökre már megkapták az általános számítógépes lefutott eredményt, így az órán csak az értékeléssel foglalkozhattunk. A félév hosszát függően a csapatok 8-10 döntést hoztak, s aszerint osztályoztuk őket, hogy a vállalattal milyen szintre jutot-

tak el. Amelyik csapat a legnagyobb nyereségtozmeget tudta felhalmozni, az őssz időszak alatt, az ötöst kapott. Ettől gyengébbek négyest, harmást, s akik csödbe vitték vállalatukat, azok egyest. Ilyen is volt egyébként, s ezek aztán azt a feladatot kapták, hogy elemezzék ki a legjobb vállalat döntését.

A két év óta folyó tárgy oktatásával kapcsolatban a tapasztalatok nagyon kedvezőek. Ezt a jó benyomást megerősítette az oktatásban a tárgynak az elmúlt egy év alatt tömegmértékben való alkalmazása. (III. éven 110 és IV. éven 110 hallgató veszi fel ezt a studiumot.)

Nem csodaszerek

Ezek a döntési játékok — summázza értékelését Csáki Csaba — nagyon jó kiegészítő szerepet töltenek be az egyetemi oktatásban. Világosan látni kell azonban, hogy a döntési játékok nem minden esetben megváltó csodaszerek. Nem olyanok, amelyek helyébe léphetnek az oktatás egyéb módszereinek, hanem ha egy átgondolt koncepció kapcsán beillesztjük a mi oktatási keretünkbe, akkor ténylegesen többletet adnak, és ez a plusz elsősorban a komplex begyakorlásban, a készségfejlesztésben, integrálásban jelölhető meg, és valami olyasmiben, hogy a való élethez hasonló szituációkban kell a hallgatónak a saját tapasztalatai alapján tanulnia, fejlődni.

Nagy előnye — értékeli a tanulók oldaláról Mózes László a tapasztalatokat —, hogy a hallgatók megtanulnak csapatszellemben gondolkodni, hiszen a döntési játékok a kollektív vezetésnek az első ízelítői voltak. Megismerték, hogyan és milyen együttműködésre lehet szükség egy vállalatnál. Végeredményben ez egy kicsit az élet szagát adta. A hallgatóknak tetszett a foglalkozás, sőt a jobb eredményért hajlandók voltak többlet munkát is vállalni. Versényszellem bontakozott ki a szakok között is, hogy ki tud jobb eredményt elérni. A játék során a hallgatók egymástól is nagyon sokat tanultak. Általában veigyítettük a különböző szakos hallgatókat és így kijötték az előképzettségi különbségek is. Például voltak, akik nem tudták, mi az hogy szűkített önköltség, vagy fedezetszámítás. Ezeket egymástól megtanulták a játékok során. Nagy hallgatói önállóságot adtunk. Úgy találkoztak, úgy szervezték meg a munkát, ahogy akarták, és örömmel tapasztaltuk, hogy ezzel tudták is élni.

Ez a játék a hallgatók számítástechnikai ismereteit nem igényli. A számítógéppont ebben az esetben csak eszköz. A hallgatók csak a nyomtatott eredménnyel találkoztak. A játék alapvetően közgazdasági jellegű, a könyvvitelnek, a pénzügynek, a matematikának, a vállalati gazdaságtannak az oktatása. Legkevésbé a számítástechnikának, mert ami számítástechnika volt benne azt az oktatók elvégezték.

Oktatóigényes tárgy

Ebből kifolyólag — veszi át a szót Csáki Csaba — látható, hogy módszerünk nagyon oktató igényes. A tárgy oktatása még hatékonyabb lenne, ha több oktatót alkalmaznánk, mert akkor részletebben lehetne az eredményeket csapatokként értékelni. Sajnos a 34 csapatnál nem tudtunk minden kérdéssel foglalkozni, csak ha valami nagyon nagy probléma volt. Erre adott lehetőséget a heti két óra. Nekünk oktatóknak, viszont örökös készenlétben kellett lenni, mert amikor a 34 csapatból ketten-hárman bejöttek és különböző problémákat vetettek fel, akkor az a normál két óra, ami órarend

szerint biztosított, három, négyesére is felduzzadt. Mindezzel együtt, mint tanárok is örültünk annak, hogy a hallgatók szívesen tanulják a tárgyat. Itt jegyezném meg, hogy döntési játéknak a pécsi tagozat érdeklődését is felkeltette, amit a játékban való részvétel után hasznosítani kívánnak ott is. A teljesség kedvéért hozzá lehetne még azt is tenni, hogy ezek a játékok az egyetem továbbképző intézetében is alkalmazásra kerültek a szakközgazdász képzésben. Az általános vállalati döntési játékok két csoportnak is oktattuk, s csak jellemzőül elmondanám, hogy arra is hajlandók voltak a résztvevők, hogy órán kívül tovább játszanak csak azért, mert voltak, akiknek — úgy érezték kevésnek bizonyult az idő, vezetői koncepciójuk érvényre juttatására. Ezenkívül különböző minisztériumi továbbképző intézetekben is oktatunk, és a jövőben is fogjuk oktatni tárgyunkat.

A beszélgetés során fény derült arra is, hogy a döntési játékok iránt érdeklődés mutatkozik a nemzetközi viszonylatban is. Tény, hogy szocialista körülményekre kidolgozott játékok az egyetemmel a szocialista országokban olyan, amelyek működő képesek is, és számítógéppel használhatóak. Az érdeklődők között van a Lomonoszov Egyetem is.

A Lomonoszov Egyetem meghívása

Hogyan szerezték döntési játékokról tudomást a Szovjetunióban?

Egy évvel ezelőtt cikket írtunk a játékokról a Szovremennaja Vüsjaja Skolában, a szocialista országok közös orosznyelvű, egyetemi és főiskolai folyóiratában — veszi át a szót Mózes László. — Ezután kaptunk egy levelet a Lomonoszov Egyetemről, a Nyemcsinov elvtárs vezető matematikai-közgazdasági tanszéktől. A levélben elmondták, hogy ők is foglalkoznak döntési játékokkal, nekik azonban kezi jellegű játékaik vannak csak, tehát nem számítógépes. Arra kértek bennünket, küldjük el kézikönyvünket. Legutóbbára pedig egy meghívó levelet kaptunk, amelyben szerepel, hogy hónapra meghívunk bennünket. Terv szerint négy-öt előadást tartunk a módszerről és tapasztalatainkról, illetve nagyon sürítettten lejátsszunk két játékot oktatóknak és hallgatóknak. Az érdeklődés arra enged bennünket következtetni, hogy a döntési játékoknak helye lesz a szocialista országokon belül a közgazdász képzésben.

Mik a további elképzeléseik a tárgy fejlesztésével kapcsolatban?

Jelenleg a további munka előkészítési stádiumában vagyunk — válaszol a kérdésr. Csáki Csaba. — Az a távlati elképzelésünk, hogy még egy kereskedelmi és egy közlekedési döntési játékot is elkészítünk, és akkor a IV. év második félévében már mindenki a saját területe szerint vehet részt a játékokban. Tudni kell azonban azt, hogy ennek a tárgynak nemcsak az oktatása, hanem a fejlesztése is rendkívüli munka- és költéséigényes. A mezőgazdasági vállalati döntési játék és az általános vállalati döntési játék kifejlesztése mintegy két és fél éves intenzív munkát és körülbelül 80-90 óra számítógépidő-ráfordítást igényelt. Jelenleg egy egyszerű ipari játék kidolgozásán munkálkodunk, ami körülbelül olyan szintű lesz, mint a mezőgazdasági döntési játék. Az ipargazdasági tanszékkel abban állapodtunk meg, hogyha a játék kidolgozása olyan stádiumban lesz, hogy vitatni lehet, akkor ők is bekapcsolódnak a munkába. Targyaltunk már a döntési játékok rendszerének továbbfejlesztése ügyében az ipar karon, Barna Gyula közlekedési és Varga Sándor iparszervezési tanszék vezetőivel. Támogatást kapunk az egyetem vezetőitől is munkánkhoz, s e biztató körülmények közepette készülünk a következő oktatási évre, hogy még hatékonyabbá tegyük tárgyunk oktatását.

Halay Edit

Képzelt beszámoló egy szerkesztőségi értekezletről

Rendkívüli és rendkívül hosszú ülést tartott e hónap végén az egyetemi lap szerkesztősége, amelyen a pót-ya pia reményében minden munkatárs teljes létszámmal részt vett.

A reményteljes várakozásban először a felelős szerkesztő emelkedett szólásra és rövid, tömör beszéddel emlékeztet az előző számokra. Megállapította, hogy az újság jó, de lehetne jobb is, színvonala sokszor egyenlőtlen, de ha így fejlődik, az elkövetkező években már a Spiegelhez hasonló formátumban és terjedelemben is megjelenhet. Ezután az egyes cikkekről szólt, de komolyabban nem sértődött meg senki. A szerkesztőség örömmel hallotta, hogy mennyire közügy a lap. A múlt hónapban 126 észrevétel érkezett a címünkre, és két oktatót ültet meg a guta.

A beszámoló után Z. kért szót. Elpanaszolta, hogy az utóbbi napokban kétszer is megverték, és egyszer rá is löttek. A KISZ-bizottság környékére, a könyvtárba már csak inkognitóban jár és a menzán is csak főtt tojást és konzerveket eszik, mert fél, hogy megmérgezik. A szerkesztőség az elhangzottak után rosszállóan csóválta a fejét, és tervbe vette, hogy judó, pankráció és harakiri alapképzésben részesíti az új és a régi tagokat.

A következő felszólaló a tanulmányi munkáról beszélt. Javasolta, hogy „Alláspontunk” címszóval új rovatot kell létrehozni, melyben nyomatékosan hangot adhatunk véleményünknek. Javaslatokat kért, kit vehetnénk célba először? A felmerülő 521 név közül azonban a tagok nem tudtak dönteni. Végül összeírták,

kit nem sértettek még meg az utóbbi időben, majd egy piszkavassal addig ingerelték B. B.-t, amíg annyira feldühödött, hogy két flekkben elintézték mindenkit. Ezután a következő számok anyagairól esett szó. A szerkesztő ismertette a laptervet és a kiemelt cikkeket.

Folytatódik a „Tanár otthon” sorozat. — Ebéd után a feleségem szokot megbűjzteni — címmel, B. A. készít riportot.

— „Kulcsrazárt szobákban” címmel ultiszakértőnk U. J. leselkedik az egyetemen.

— Miért használta felmosó rongynak a férjét? Látogatávkollégiumi házaspároknál. A házastársi szennyben S. J. turkál.

— R riport az ösztöndíjat osztó nénivel. Kizavart munkatársunk D. A.

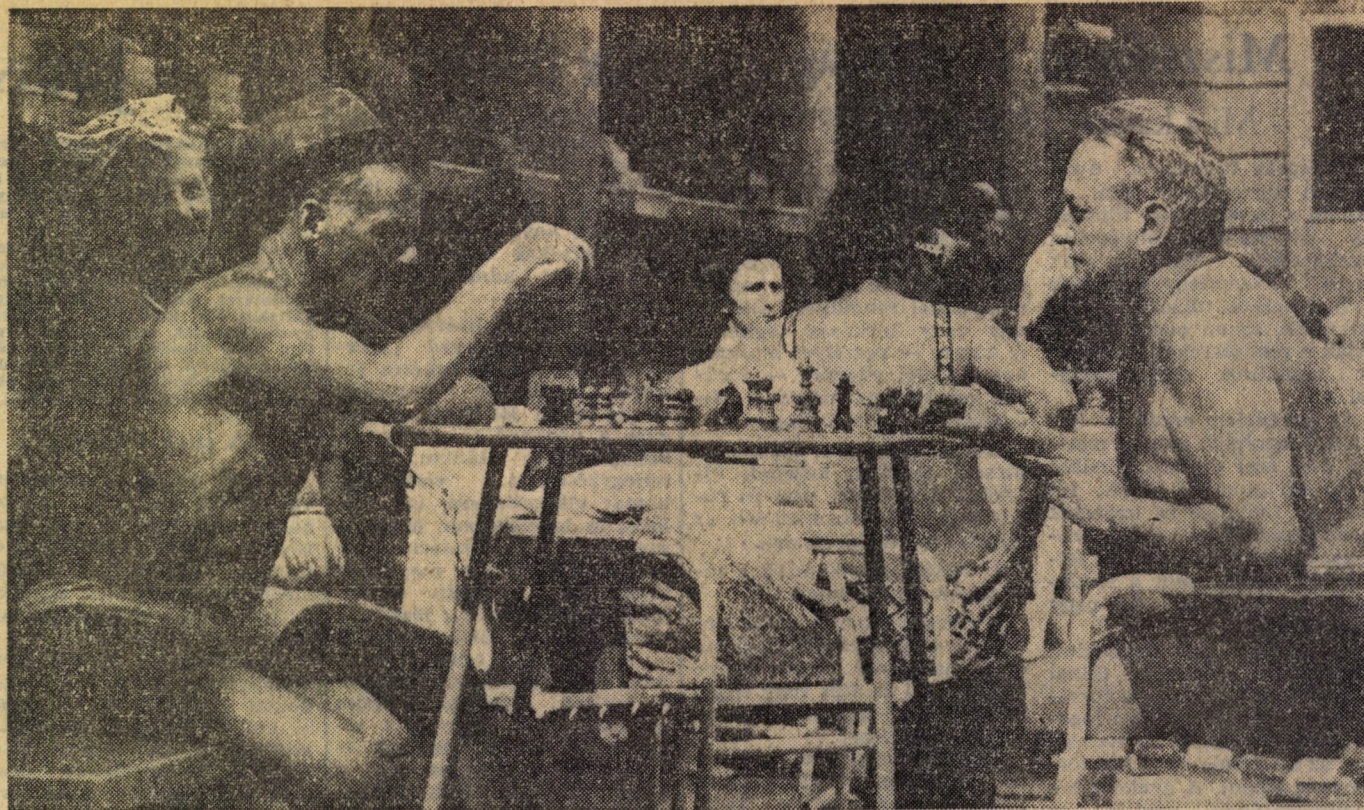
— Képes beszámoló a fotóköri tagok szexuális életéről. Felelős K. I., valamint fotó: E. P. B (a részvételi jogot lovagi tornán döntik el).

— Kis kutya, nagy kutya nem ugat hiába, vagy mégis?

— Z. M. cikke, mellyel bármely vitába hajlandók bekapcsolódni és bárkivel hajlandók vitatkozni. A többiektől a szerkesztő azonnali anyagot kért, hogy legyen mit kihagyni a következő számokból. A hívatásokat pedig ráusította a tanszékekre, a KISZ-re, a tanulmányi osztályra, és a rektorri hivatalra.

Bejezésésképpen a tagok meghallgatták D. P.: Vizenyő csillog a szememben című versét és tíz percig hangtalanul zokogtak. Majd megitták a felvéti protokollra szánt két deci pálinkát. Az ülés bizakodó hangulatban zárult, mert valaki leszaladt itálért a kőzertbe.

(Átvettük a Veszprémi Egyetemi lapból)

Támadásba lendül a fekete királynő

Fotó: Eszes István

Félreértelmező szótár

A négy év elteltével bizonyos szavak értelmezése jelentős változáson ment át. Ezért úgy éreztük, hogy módosításokat eszközözlünk bizonyos esetekben és ezt az utókorra hagyjuk. Aki nem ért velünk egyet, attól várjuk a félre-félreértelmező szótárt.

Egyetem: tetszőleges méretű, komoly épület. Legfőbb jellemzője, hogy két előadóval és 3 szemináriummal teremmel mindig kevesebb van benne, mint amennyire szükség van. Épületben 8-16-ig tanítás, 16-18-ig KISZ-gyűlés, 18-22-ig esti egyetem van. Az éjszakai és hajnali kihasználás terveit Farkas elvtárs már készíti.

Index: egyetemi irányjelző. Működése periodikus. Az irányok ki és be, és sohasem fordítva, azaz egy kirugást egy berúgás követ. Szinte stílszerűen fekete.

Tabló, de minek?

Ilyenkor tavasszal minden valamirevaló üzlet kirakatában tabló díszel. Van olyan, amelyikben több. Ez is státusszimbólum lett. Az üzleti életben, ha valaki ad magára, legalább egy kicsit is, kitesz egy tablót, ezzel az üres vagy rossz áruval teli kirakatot is el lehet takarni.

Persze mindehhez sok tabló kell. Van is bőven. Tablót készíteni státusszimbólum.

Az utcán nézelődve egyáltalán nem csodálkozom, két csomag vécépapír között megpillantom a sarki kocsmában összeverekedett tisztés honpolgárok tablóit, „találkozunk, ha kijövünk” felirattal.

Mindenki tablókészítési lázban ég. A bölcsődések, a kis-és nagycsoportos óvodások, a kisdobosok, az úttörők az alsó és felsőtagozatosok, a gimnazisták az ipari tanulók, a tovább nem tanulók, a tovább tanulók, a KISZ-tagok, a nem KISZ-tagok, az egyetemisták, a munkába lépők, a nyugdíjasok, serdülő focicsapatok, a bakfisok, a kamaszok, a legszebb férfikort elérők, a tanfolyamra járók, a bérlettulajdonosok, a lógósok, a kerítáratok, az orgonatólvajok, a beatezenészek, a rajongók, az estisek, a levelezők, a palackpostázók, és ezt a felsorolást soha nem is lehetne befejezni, de elhatároztam, hogy én is készítek egy eredeti tablót.

„Emlékeztet” vizsgáimat fogom megörökíteni. A tablón a vizsgáztató kedves ártatlan arca lesz látható, a tanszéki adminisztrátor, aki ügyes kézzel saját felelősségemre vett fel erre a napra vizsgáznai, valamint természetesen én is szerepelni fogok a tablón, amint éppen töretlen optimizmussal nézek a jövőbe. „Találkozunk minden szerdán a vizsgaidőszakban” — ezt tervezem felírtnak.

Azt hiszem, az esetek többségében és általában a tablón

Csak így, külföldiesen, mozaic. Hogy a magyar ember is megértse. Mert a most véget ért BNV-t (Budapesti Nagyevő Verseny) sok magyar tekintette meg. Az ő számukra készültek a külföldi feliratok. De ne csak a visszasságokat ostorozzuk, lássuk a hibákat is! Annál is inkább, mert ostort nem lehet kapni, szemüveg pedig mindenhol van.

A Budapesti Nagyevő Versenyen sokan megfordultak, s a kiállítók igyekeztek is kedvükben járni. Rögtön a bejáratnál nagyszerű Roll foglyal-
tók várták a szakembereket, majd a Hangos Híradón szakértői véleményt adtak a potenciális vásárlóknak: Egy kevés a jóból, kettő kell a Rollból. Így is lett. Az új, modern, könnyűszerkezetes B pavilon — állítólag gépek is voltak benne — büféje szín-

tén vonzotta a szakembereket. A könnyűszerkezet alatt néhez ételek és könnyű árak kínálták magukat a tudásra éhes vásárlóknak. Egy hatalmas emelőgép közvetlen szomszédságában a csecsemőknek csecskéket, a besenyőknek becséket, a csecsemő besenyőknek pedig csecsebecskéket árultak. Láttam egy embert, aki egy pillanatra felnézett az emelőre, majd megcsóválta a fejét, ilyesmiféle dűnyögött: Mi a fenének ilyenek a nagyevő versenyre ilyen nagy barom gépeket! Nem látom tőle rendesen a sörpavilont. S valljuk be, fején taláta a szőget haborgó hazánkfia. Voltak egyes kiállítók, akik — félreértve az eredeti kirást — különféle gépeket mutattak be, s szinte alig gondoltak az evésre. Szerecsesére bosszúságunkat lehűtötte az osztrák ipar elismert terméke, a Gold Fassl nevű sörkészítvény, a szakmai napon több hektolitert fogyasztottak a szakemberek. „Látod anyjuk, ez az igazi, ez külföldi!” kommentálta egy atyafi a mellette álló húsipari szakembernek.

A hölgy ugyanis húsipari szakember volt, s most azért jött ki a vásárra, mert itt lehetett korlátozott méterszámban — tétiszalámit kapni. Az egyik húsipari pavilonnál dr. Evő nyilatkozott: Ahány nyelv, annyi ember, mondta és vágott egy húszdekas darabot a marhanyelvből. Maga disznó, hús van, kérdezte egy söripari szakember. Csak marha, de az is ott áll, ahol maga, vászolt az, majd szerényen hozzátette: Levágjak egy darabot? Voltak persze olyanok is, akik nem az evés-ivásért mentek ki a vásárra. Ezek a magyar prospektus vállalat megbízásából az összes külföldi prospektust összeszedték. „Csak viszem haza az öt éves Mártikának, meg a három éves Zsoltinak” mondta egy szakember, miközben tigrisugrással egy francia nyelvű papírra vetette magát, mely a két-lyukú, nyolc menetű, sima és keresztbevágós, asztali olajkútúró műszaki paramétereit tartalmazta. Nagyon büszke volt, az utolsó darabot vitte el. Egy másik szakember — őt a tojásipar küldte a vásárra, hogy tanulmányozza a nyugati tojástartó dobozokat — két tojástartót tett a táskájába. De hisz a közértelem ugyanilyenben adják a tojást. Mindent összevetve a Budapesti Nagyevő Verseny eredményesen zárult, szőgezte le Vásár Ede, akinek fia — vásárfia — ugyancsak itt volt. Mindent eladtunk, sőt az emésztést elősegítő számítógépek és egyéb beruházási javak közül is elfogyott néhány. Az igényeket figyelembe véve, jövőre több sört és kevesebb számítógépet fogunk kiállítani, tette hozzá, majd beleharapott egy R-10-esbe. Nekem már csak ez maradt, mondta szerényen, miközben kiköpött két lyukszalagot.

F. P.

Árvíz a Kinizsiben

Miután véget ért a fűtési szezon, a Varga Jenő Kollégiumban is áttértek a nyári „menetrendre”. Csak éppen a szervezéssel volt egy kis baj. A szerelők leszerelték a radiátorokat, de a kazánházban elfelejtették értesí-

teni a fűtőket. Így a víz zavartalanul folytogat tovább, de a radiátorok helyett most már a szobákban. Vagy talán így akarták kényszeríteni a lakókat a tavaszi nagytakarításra?

Igaz történetek

Diák: — Jó napot kívánok!
Tanár: — Ühüm. Húzzon valamit! (Diák remegő kézzel válogat.) No, üljön le és kezdje el!
Diák: — ...
Tanár: (öt perc kínos csend után) — Hát akkor ez sajnos közepes.

★

D.: — Jó napot kívánok!
T.: — Jó napot kívánok! Tudja-e, hogy jövőt megfogadtam, a tizenhatodik vizsgázt megbuktatam?
D.: — Nincs semmi baj, adj vissza az indexemet, majd visszajövök később, mondjuk huszadiknak.
T.: — Nem muszáj. Hárm-as jó lesz?
D.: — De tanár úr, ilyen csúnya lennék?
T.: — Miért, inkább kérdezzek?
D.: — Ne, azt azért ne!
T.: — Na látja? Milyen tanuló általában? Lássuk csak... igen... nocsak... legyen akkor négyes, de könyörgöm, fogadja már el.

★

D. R. az orrát lógatta.
— Na, mi baj? — vertem barátságosan hátba.
— Te, én nem is tudom, hogy mit gondoljak. Képzeld! Bukással fenyegettek meg. Csak azt nem tudom, hogy komoly-e. A haveromnak mindenesetre azt tanácsoltam, ijedjen meg. A fenyegetés ugyanis így hangzott. „Ide figyeljen R.! Én magát megbuktatom! De a barátját viszont megbuktatom!”

—s—

TANMESE

Egyszer volt, hol nem volt, történt egyszer, hogy a Társadalmi Termelés találkozt a Társadalmi Szükséglettel. Azt mondja a Társadalmi Termelés: — O, Te álmok álma, Társadalmi Szükséglet, te minden szükségletek legszükségletesebbike, már rég kiszemeltelek magamnak, azóta csak utánad járok!

Ilyen szokat hallván a hegyek megindulnak, hát, hogy maradt volna érzéketlen épp a Társadalmi Szükséglet? — O, mily kívánatos, amit kínálsz, de nem lehetek a feleséged, mert te nem tudsz engem hosszútávon kielégíteni, pedig anélkül nem élet az élet...

Erre kifakad a Társadalmi Termelés: — Hát hogy tudnálak kielégíteni, mikor ilyen szörnyű göröngyös úton kell küzdenem? Engem mindig megterveznek, néha megvalósítanak... sokszor nem úgy terveznek, mint ahogy megvalósítanak, illetve nem úgy valósítanak meg, mint ahogy terveznek... rajtam mindenki alakít... az én sorsomba mindenki beleszól... engem mindenki pofoz...! Hát élet ez?

— O, hogy sajnállak — mondta tiszta szívből a Társadalmi Szükséglet...

— Akkor legalább hadd közeledjek feléd! — zokogta a Társadalmi Termelés.

— Próbáld meg! — így a Társadalmi Szükséglet, és elrohant.

Mit volt mit tenni, a Társadalmi Termelés ballagott utána...

(Az Universitasból)

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt

Felelős szerkesztő:

FARKASINSZKY TIBORNÉ

Szerkesztőség: Budapest IX., Dmítrov tér 8.

Telefon: 257-207

Kiadó: HirlapKiadó Vállalat

Budapest VIII., Blaha L. tér 3.

Felelős kiadó: Csollány Ferenc

Készül a Szikra Lapnyomdában